

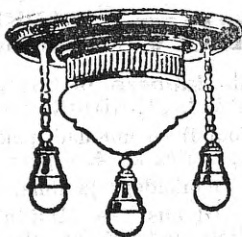
RAADIO

ÜLERIIKLIKU EESTI RAADIOÜHINGU HÄÄLEKANDJA

Nr. 148 (46)

23. detsembril 1933

III aastakäik

Moodsaid armatuure suurimas valikus, ja kõiki elektritarbeid müügil

SUUR TARTU MAANTEE 42
võetakse vastu elektritöid

V. Laanberg, tel. 311-96

Ostke

hästi tuntuid, pidavaid ja nägusaid

„NOKIA“

kalosse ja botikuid
kõikjal saadaval

INGLISE MAGASIN
H. GUTKIN

Soovitab odavate hindadega

kõige suuremas valikus kodu- ja välismaa

riidekaupu

igasuguses

headuses ja erimustreis.

Tallinn, Viru tänav 4
Telefon 436-46

Th. Jegorov

Ostab kulda, hõbedat ja valgeid pandimajakviitungeid, samuti võtab vastu parandusi ja tellimisi kuld- ja hõbeasjade peale

TÄHELEPANU! Müüriavahe 28 **TÄHELEPANU!**
Urila maja

Parim kink — majatarbed
SUURES VALIKUS

A.-S. D. Mirvitz & Pojad

Tartus, Raekoja 6 Tallinnas, Estonia pst. 13

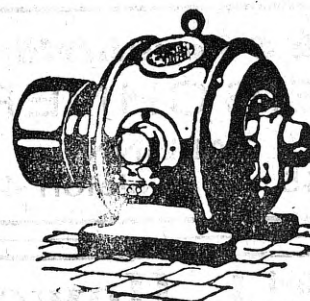
F. Braschinsky & Pojad

TALLINN, V. Karja 12, kõnetr. 436-90

Suurim villaste kinnaste, lõngade ning kõiksugu pudukaupade ostukoht

Elektrotehnika-büroo
V. ENGEL

Tallinn, Pikk 54, kõnetr. 444-53

Elektromootorid — Armatuurid — Lambid ja igasugused elektri- ja raadiotarbed — Elektervalgustuse ja jõu sisseseadetööd — Jõujaamade sisseseadmised

**Nõmme-Kivimäe
kopsuhaigete**

Sanatoorium

Põllu tänav 63. :—: Telefon 520-21

5 minuti käik Kivimäe jaamast ja omnibusi lõpujaamast. Keskküte, elekter, veevärk külma ja sooja veega

**Arstilakse kopsu-, kurgu-,
luu- ja näärmetisikust**

Kopsulõikused

Juhataja Dr. med. K. Villemi, nooremarst
Dr. Hilda Milve, kurguhaiguste
arst Dr. O. Bekmann

Päevamaks täieliku ülalpidamise ja raviga:
III kl. 250 senti, II kl. 325 senti,
I kl. 450 senti

Kõige soodsamalt ostate
Moearist „ALA“

■ Valli t. 10, passashis ■
Kaubamaja Urla, vastu turgu
Daamide kübaraid, leinaloore,
kaelasalle, kleidililli, kaela-
keesid ja muid kaunistusi.
Daamide ja härrade kübarate
ümbervormimine.

Töö kiire ja korralik.

ohvik & kondiitriäri

H. FEISCHNER

TALLINN

Harju 45

Telefon 445-00

Käsitööäri L. Howoldt

Tallinnas, Raekoja hoones.

Suur valik näputöömaterjale, mustreid ja valmistöid.

Kõige parem ja
maitsevam juust on

**Eesti Emmentali
juust „TURNIER“**

Jakob Imhof

Tallinn, Sauna 1, telef. 445-37.

MÜÜA elektridünamod 220 v. —
6 v. alalisvoolu, elektrimoo-
torid 220—380 vahelduvvoolu

Akumulaatorite laadimine ja parandamine

J. Mihkelson, V. Pärnu mnt. 15

N. Böstrov Veneturg 1
Tallinnas

Ostate kõige soodsamini: kalosse ja botikuid
„PÕHJALA“, „QUADRAT“, „TRETORN“ jne.

Botikuid: „Tretorn“ (Rootsi) — moodad, paksud,
soojad, tõmbelukuga, alates kr. 4.— paar.

Viltjalanõusid — nahkadega ja ilma.

Nahast jalanõusid A.-s. „Globus“ — „Union“ ja
mitmes käsitöö. Kaluritele ja jahimeestele vee-
kindlad säärsaapad. Müük suurel ja väikesel arvul.

**Nukukliinik, vihmavarjude katmine ja
parandamine**

Müürivahe 20, Suure ja Väikse Karja t. vahel
Täieline nukkude parandus, osad, parukad ja
riietamine

Töö kroonitud 10 auhinnaga

Viru 13

Odavaim ostukoht pudu- ja moekaupadest
Suures valikus:

**triiksärke, kaelasidemeid,
sukke, sokke, kindaid ja
trikoopesu** Viru 13

„UNION“

Auru-värvimise, dekateerimise ja
keemilise puhastamise tööstus

Tallinn, V. Karja 1, telef. 444-95
(Passashi hoovis)

Töö korralik
Hinnad odavad

Teie leiate suures valikus

**tapeete,
moodsaid pildiraame ja
kunstipilte.**

Joh. Klausen, Dunkri 3.

Tellimishind:
12 kuud . Kr. 4.50
6 " . " 2.40
3 " . " 1.20
1 kuu . " —.40

Üksiknumber
10 senti.

Tellimisi võtavad
vastu kõik postiasu-
tised ja talitus.

RAADIO

Toimetus ja talitus: TALLINN, NARVA MNT. 27. Telefon 425-40.

Nr. 148 (46)

23. detsembril 1933

III aastakäik

Jõulukuulutus

Ja sealsamas väljal olid karjased
õitses ja hoidsid öösel oma karja.

Ja vaata, Issanda ingel seisis nende
juures ja Issanda au paistis nende üm-
ber, ja nemad kartsid üliväga.

Aga ingel ütles neile: Ärge kartke!
sest vaata, ma kuulutan teile suurt rõõ-
mu, mis kõigele rahvale peab saama.

Sest Teile on täna Taaveti linnas
Önnistegija sündinud, kes on Issand
Kristus.

Ja äkitselt oli inglisa taeva sõjaväe
hulk, need kiitsid jumalat ja ütlesid:

Au olgu Jumalale kõrges, ja maa
peal rahu, inimestest hea meel.

Luka ev. 2, 8—14.

Nii kostab jõulukuulutus kahe aastatuhande
tagant, kaugelt hommikumaalt. Sellena on ta
ligi paarikümne aastasaja jooksul hingestanud
maailma, jaganud rõõmu ja pakkunud troosti.
On pannud särama miljonite silmad, noortel ja
vanadel. On paisutanud rinda rahus ja lootu-
ses isegi siis, kui raske ajavanker südametult
on lohistanud üle rõõmude ja lootuste. On tun-
ginud ühteviisi külmadesse katusekambrikes-
tesse ning niiskettesse keldrikordadesse, jagades
just sinna isegi suuremat rõõmu, kui särava-
tesse lossidesse ja paleedesse.

Ja nii mõjub see jõulukuulutus aastatuhan-
dete tagant veel praegugi. Inimhing pühitseb
temas alateadlikult valguse võitu pimeduse üle.

Kuid aastatuhanded on lisanud veel mõndagi
juurde sellele kuulutusele. On rikastanud maa-
ilma imetegude poolest.

Oleme lugenud piiblist, kuidas see, kelle tule-
kust teatas jõulukuulutus, oli rikas imetegude

poolest, tehes isegi kurdid kuuljaiks ja pime-
dad nägijaiks.

Kas ei ole nagu nende imetegude järelkaja
ka see uus ja suur, mis on levinud üle laia maa-
ilma viimase aastakümne jooksul?

Eetri avarusest, taeva laotuse nägematusest
tungivad meieni iga päev tuhanded iluhelid, ilu-
saimad, mida suudab pakkuda maailm. Kuul-
saimad kunstnikud, võimsaimad orkestrid,
mida maailm tunneb, kaunimad kandleid ja muud
heliriistad, nende hääli ei ole praegu enam sule-
tud maailma suuremaisse ja kaunimaisse kont-
serdisaalidesse, kuhu pääsevad ainult väljavali-
tud, vaid raadio kaudu on neile avatud tee isegi
sügavaima metsanurga kehveimasse hurtsi-
kusse.

Maailma suurimate valitsejate kõnelustest
ja avaldustest lugesime seni ainult ajalehtedest,
kuid nüüd võime oma raadiovastuvõtu-aparaa-
dist kuulda nende elavat häält, isegi nende hin-
gamist sõnade vahel. Ja kui arenemine kauge-
nägemise alal läheb niisuguse kiirusega, nagu
ta on läinud viimastel aastatel, siis ei ole vist
kaugel enam aeg, kus kõnelemise ajal neid
võime palest palesse isegi n ä h a.

Eks ole seegi omaviisi jõulukuulutus, mida
pakub see tehnika imeväärne edu ja arenemine?
Eks ole seegi omaviisi imetegu, mis teeb kurdid
kuuljaiks ja pimedad nägijaiks. Kujutagem
vaid ette rahvaid, kes ei oska kirja, vaid mõis-
tavad ainult elavat kõnet. Ei olnud seni abinõu,
millega pääseda nende hingeni, elustada
nende vaimu uute mõtetega ja läbielamustega.
Kuid nüüd on maailmal käes abinõu, millega

Kõigile oma lagejaile ja kaastöölisele soovib

rõõmsaid jõulupühi

„Raadio“ toimetus

vaimliselt elama ja tundma panna isegi neid, juhtida neidki valguse võidule pimeduse üle.

Need on nagu karjased väljal, kes kuulsid, kuidas inglisa on äkitselt taeva sõjaväe hulk kuulutama, et on sündinud midagi suurt ja imeväärset. Ning kelle hing sellest kuulutusest elama löi õne-, rõõmu- ja tänutundes.

Ühe sünnipäeva puhul

18. det. sai Eesti ringhääling 7-aastaseks. Juubel möödus igasuguse tseremoniita, nagu see tavaline sarnase aastatearvu juures ning majandusliku kitsikute ajajärgul. Sellel sünnipäeval on aga siiski teatav tähtsus, sest see on viimane Eesti ringhäälingu ajaloo I perioodil. Juba eeloleval suvel lõpeb praegune ringhäälingu kontsessioon ja seega ka ajajärk, mida reguleeris esimene kontsessioonileping o.-ü. Raadio Ringhäälingu ning Teedeministeeriumi vahel. Esimesel koostööperioodil on lepingu mõlemad pooled kogunud kogemusi ning püüavad nüüd neid kahtlematult rakendada ellu uue perioodi kestvuseks. Tahaksime loota, et uus ajajärk, missuguse juriidilise kuju see ka ei omandaks, suudaks tuua uut värskust ning hoogu ettevõtetele, mille piiramatut kultuurilist väärtust ei sõanda tänapäev salata keegi. Ollakse aga siiski kergemeelne oletades ning lootes, et uus ajajärk, kes selle tegelikku juhtimist ka ei teostaks, olgu see eraselts, segaühing või puht valitsuse ettevõtte, — suudaks luua meile midagi seniolematut ja uut. Väikerahvaste traagika on alati seisnud tema vähestes võimalustes ning ressursides, kui kõne all olev väikerahvas pole just mitte eriti rikas ning vana riik (Taani, Belgia, Hollandi).

Ultramoodsat ning 60—100-kw. saatjat ei suuda meie ei üles ehitada ega seda isegi ekspluateerida, kui leiduks mõni säärane kröösus, kes meile ta kingiks. Tehnika viimase sõna järele ehitatud 50 kW saatja ühes antifadingantenniga maksab ilma hooneteta, jõujaamata, tolli ja saatekuludeta ning ilma ülesmonteerimiseta ümmarguselt 980.000 krooni. Tagasihoidlikult arvestades hoonete ning jõujaama hinda 50.000 krooni peale, tõuseks sarnase saatja hind kuni 1.030.000 kroonini — seega summani, mida ei suuda kokku panna ei riik ega erakontsessioonäär, kuna meie oludes ja meie vähese kuulajaskonna juures pole sarnane kapital kuidagi renteeritav. Jaama ehituse hind võrduks umbes 5 aasta bruto sissetulekute summale! Kuidas aga saatjat selle 5 aasta jooksul käitada?

Isegi kõige optimistlikumad lootused ei suuda enustada lähemal aastail erakordselt suurt abonentide arvu tõusu. Põhjuseid, mis abonentide arvu suurenemist takistavad, ei saa kaotada niipea. Üldine majanduslik kriis takistab loomulikult kõige suuremal määral kuulajaskonna suurenemist ka linnades, kus vastu võtu kasutamiskulud on võrdlemisi väikesed. Maal aga takistavad vastuvõtjate levikut suured pataride muretsemise kulud, missugused moodustavad suurima kuluallika vastuvõtja kasutamise eelarves. Enne, kui ei suudeta välja arendada elektritenergia võrku üle terve maa, pole loota massilist abonentide juurdekasvu. Senikaua peame aga väljaminekud ringhäälingu alal kooskõlastama seniste sissetulekute alusele. Meie arvates võiks tulla kõne alla uuel ringhäälingu töötamise perioodil vaid senise saatejaama täiendamine ja moderniseerimine, selle mõõdukas saatevõime tõstmine ning saatja ümberpaigutamine sarnasesse kohta, kus saatja töötamiseks oleks sobivamad tingimused, kui senises asukohas — Tallinnas.

On sageli rõhutatud, et ükski teadus pole arenenud kiiremini kui elektrotehnika, kui mitte võtta tänapäev iseseisva teadusena elektrotehnika ühte haru —

Sooviksime, et niisugust õnnetunnet elaks iga raadiokuulaja, kes tänavustel pikka-del jõulupühadel seisab ja kuulab oma vastu võtuaparaadi ees, otsekui vastu võttes taeva-laotusest seda igavest jõulukuulutust:

Au olgu jumalale kõrges, ja maa peal rahu, inimestest hea meel!

raadiotehnikat. Elektrotehnika sünniaastaks loetakse tavaliselt seda, mil ehitati Edisoni poolt esimene elektri keskjaam. Sellest ajast on möödunud ligi 60 aastat ning selle ajavahemiku kestel on elektrotehnika arenenud hiigelsuureks teaduskonnaks, mille üksikud harud nõuavad tundmaõppimiseks inimese terve tööjõu ning aja. Üks nooremaid elektrotehnika harusid — raadiotehnika on osutunud omas arenemiskäigus eriti elujõuliseks ja vallutanud endale seisukoha nii laialises huvikonnas, millele ei leidu sarnast.

Üksikuid etappe raadiotehnika rakendamisel praktilise elu teenistusse võiks märkida järgmiselt:

1895. a. noor, vaevalt 25-aastane itaalia insener Marconi teeb katseid Bolognes, oma isa aias, telegraafi-aparaatidega, missugused pole ühendatud üksteisega traadi abil. Katsete sünnitavad suurt sensatsiooni teadusilmas, kuid keegi ei julgenud panna leiutise peale väga suuri lootusi. Kuid juba 1898. aastal läks korda Kenti krahvkonnas Inglismaa rannikul hukkuvat tulelaeva päästa sellelt saadatud raadiosignaali põhjal.

1900. a. tähistab raadiotelegraafi kasutamist esmakordselt sõjategevuses. Sel aastal peeti esmakordselt ühendust raadiotelegraafi abil kahe sõjaväekoloni vahel Lõuna-Aafrika sõjas.

1901. a. püütakse kinni Uuel Meremaal tuulemao külge kinnitatud antennil Atlandi ookeani ületanud sigaalid.

1908. a. avatakse regulaarne raadiotelegraafi ühendus üle ookeani.

1912. a. „Titaniku“ hukkumisel päästetakse 700 inimest raadioappihüüete peale appitõtanud laevade poolt.

1913. a. algab suur rahvusvaheline propaganda kõigi ookeanil liikuvate laevade varustamiseks raadiotelegraafi seadetega. Samal aastal algab tööd esimene raadiotelefoni jaam Belgias, missugune saadab pea terve aasta jooksul 2 kW. M. R. B. Goldschmidt ja R. Brailardi poolt ehitatud saatja mõnesajale raadioamatöörile Belgias ja Põhja-Prantsusmaal raadiokontsertisid ja päevauudiseid. Ettevõtte oli puht eraettevõtte ja amatöörhuvidega. 1914. a. puhkenud maailmasõda lõpetab need katsetamised. Sõja lõppedes võtavad selle idee uuesti üles 1919. a. Ameerika ja 1920. a. Euroopa.

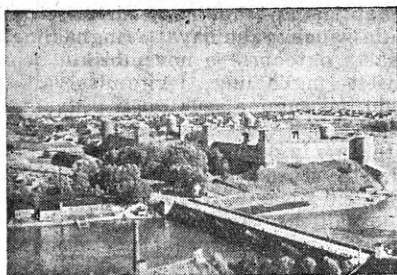
1915. a. Eiffeli torni raadiojaam võtab vastu esimese üleokeanilise raadiotelefoni teate Arlingtonist, Ühendriigis.

1914.—1918. — maailmasõja aastail saab raadiotehnika areng erilise tõuke sõjaliste vajaduste üleskerkimisel. Töötatakse lõpulikult välja elektroonilise kasutamise võimalused võimendajana ning saatjana.

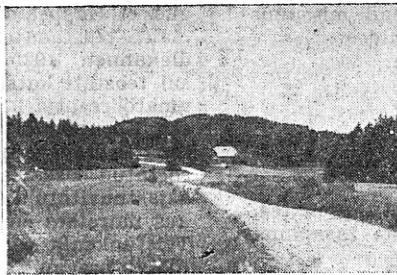
1919. a. detsembrikuus alatakse Ameerikas regulaarselt andma kontserte, informatsioone, börsiteateid ja reklaami. Sünnib mõiste „ringhääling“ (Broadcasting).

1925. a. loetakse kaugenägemise aparateid sünniaastaks, ja nüüd, 1933. a. lõpuks, seisame meie hiigelsuure organisatsiooni ees, mida nimetatakse ringhäälinguks.

See uus kultuuriline tegevus on vallanud sajad miljonid inimesi, kes ühel või teisel viisil puutuvad kokku ringhäälinguga; on rakendanud tööle miljardi-

Vaade Narva Jaanilinnale ja ümbrusele

Otepää maastik

Petseri klooster

Ülaloodud pildid kujutavad meile vaateid kodumaa kohtadest, millised 15 aastat tagasi alanud võitluses Eesti vabaduse ja iseseisvuse eest esimestena sattusid sõjatallermaaks. Kulus ligi kolm kuud, enne kui Eesti vapratel kaitsevægedel, koos vennasrahva — Soome — vabatahtlikega, korda läks sissetunginud vaenlasi kodumaa piiridest välja suruda.

lised kapitalid; on loonud uue tööstusharu, pika rea uusi elukutseid, millele abil toidavad endid sajad-tuhanded, kui mitte miljonid inimesed.

Eeloleva tõestamiseks toome veidi statistikat Euroopa ringhäälinguseltside liidu andmeil, katsudes anda seda mitte lõputa arvude rea näol, vaid noppides teiste seast välja kõige rohkem iseloomustavaid ning erilist huvi pakkuvaid andmeid.

Ringhäälinguasjanduse esimeseks tõeliseks tegevusaastaks peab lugema 1926. a. Selle aasta lõpuks oli Euroopas tegevuses 123 saatjat, koguvõimega antennis umbes 180 kW. Samal ajal oli Ameerikas saatjaid juba 750 ja kogu maailmas kokku 995. Kõigi saatjate antennivõime kokku oli 1055 kW. Seega keskmine antennivõimsus jaama peale veidi üle 1 kW.

4 aastat hiljem, 1930. aastal, oli saatjate arv maailmas tõusnud 1105 peale, kogu saateenergia 3427 kW peale.

1933. aasta lõpuks on saatjate arv jäänud pea samaks: kokku 1075, neist Euroopas 252, aga koguvõime antennis on juba tõusnud üle 8000 kW!

Võrreldes Ameerika ja Euroopa olusid, võib mainida, et Ameerika saatjate arv on aasta-aastalt kahtlunenud, Euroopas aga tõusnud. See on ka arusaadav, kuna Ameerikas asutati korrigeeritud 750 saatjat — seega hulk, mille juures korrigeeritud ja segamata töötamine täiesti võimatu. Peab veel silmas pidama, et kõik Ameerika saatjad on jaotatud laineala peale alla 500 meetri. Euroopa saatjate arvu kasvu takistab püües säilitada saatjatele võimalikult segamistevaba töötamist. Teoreetiliste võimaluste piires on Euroopa lainetepiirkond ammu üle koormatud ja sellest on tingitud see lainekaos, millesse püüavad kuidagiviisi korda luua üks-teisele järgnevad rahvusvahelised kongressid ja kokkulepped.

Euroopa saatejaamad on käinud teist teed Ameerikaga võrreldes veel saatejaamade võime alal. Ameerika saatjate keskmine võime on vähe kasvanud ja suur saateenergia tõus viimasel aastail on sündinud peamiselt Euroopa saatjate arvel.

Ka üksikute saatjate võimsuspiir on tõusnud. Kui 1926. aastal uue Langenbergi saatja 20 kW saatevõimet ennekuulmatuks peeti, näeme praegu 60—100 kW saatjaid tõusmas nagu seeni sooja vihma järele, ja Moskvas töötab juba hulk aega saatja, mille antennivõime olevat 500 kW. Hääletugevuse järele ei oskaks seda küll oletada.

Kuivõrd suurteks elektrenergia kasustajaks on muutunud ringhäälingu Euroopa saatjad, näeme järgmisest arvutustist:

Energia, mida kiirgab saatja välja elektromagnetilise laine näol, moodustab vaid $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{4}$ üldenergiast, mida vajab saatja. Terve rida abimehanisme, mootoreid, ventilaatoreid, hiigla saatelampide ja alaldajate küte, ruumide valgustamine, sageli ka kütmine (näiteks Helsingis) neelab rohkem energiat, kui seda pais-

tab eetrisse antenn. Ligikaudne arvutus näitab, et 1933. a. lõpuks tõusis elektrikeskjaamade koormus ringhäälingusaatjate ja -vastuvõtjate kaudu kuni 62.000 kW. Aratavutatud elektrenergia töö aga ligi 1.570.000.000 kW-tunnini aastas. Rahasse ümberarvatult kulutavad raadioseaded seega aastas elektrenergia 15.700.000.000 senti eest, arvates keskmiselt kilovattunni hinnaks 10 senti. Valgustuse tariifi järele hinnates teeks see veel $2\frac{1}{2}$ korda suurema summa. Tõenäoliselt on aga elektriku, mille põhjustajaks on ringhääling, tänapäev ületanud isegi eeltoodud arvud.

Missugused kapitalid on rakendanud tegevusse raadiosaateseaded, näitavad mitmesugused kokkuvõetud, mis on tehtud küll Ameerikas, küll Euroopas. Keskmist tulemust neist kokkuvõtetest võib hinnata umbes 600 miljoni krooni peale.

Inimeste arv, kes tehnilisel alal ringhäälingusaatjais ja nende seadete juures on kindlas tegevuses, tõusis 1932. a. lõpuks 39.000 peale.

Kõige laialisem on loomulikult raadiovastuvõtjate ehituse ala. Täpsemat ülevaadet selle ulatuse ning investeeritud kapitalide üle on pea võimatu saada.

Ameerika hindas juba 1929. aastal oma raadiotööstuse läbikäiku umbes 6500 miljoni krooni peale, tööliste arv, kes töötasid raadioalal, tõusis 130.000 peale.

Inglise raadiotööstus hindas 1931. aastal oma läbikäiku 28 miljoni naela peale — s. o. umbes 5000 miljoni krooni, ja tööliste arvu umbes 110.000-le.

Saksa raadiotööstus andis 1929. aastal tööd mitte vähem kui 40.000 inimesele ja rahalised läbikäigud ulatusid 700 miljoni kroonini.

Tänapäev on need arvud muidugi veel palju suuremad. Neist mõnest näitest jätkub, et näidata, missugust tähtsat osa mängib ringhäälinguasjandus kaubanduses ja tööstuses.

Võiks veel lõpuks paari sõnaga peatuda ringhäälingu sissetulekute juures, mis kuulajaskond maksab abonentmaksude näol. Üksikute saateseltside sissetulekud on tavaliselt väga kõikumad ning sellepärast on üpris raske saada kindlat ülevaadet, kuid mitmesuguste allikate ja andmete võrdlusest lasevad hinnata 1931. aasta jooksul raadiokuulajate poolt makstud summat 1100 miljoni krooni peale. See aukartust äratav summa tõuseb iga aastaga ja kindlasti on see igasuguste majandusliku kriisi läbi esile kutsutud takistuste kiuste tänava aasta lõpuks kõvasti 50% suurem.

Ka meie väikeses oludes ei saa salata kindlat tõusu. Abonentide arv tõuseb visalt, kuid siiski kaunis kindlalt. Ringhäälingu sissetulekud on tõusnud aast-aastalt, samuti on tõusnud ka väljaminekud. Kuigi abonentide arv on tõusnud 7 aasta jooksul vaid 12.000 pealt 16.000 peale, on teostunud läbikäivate summade tõus tunduval määral kuulajaskonna ülemineku tõttu detektorvastuvõtjailt lampvastuvõtjaille, mille abonentmaks on kallim. Eesti ringhäälingu tegevuse tõusust

annavad pildi aastate läbikäikude summad, missugused anname ümmarguselt tuhandetes kroonides:

1927 —	Kr.	79.000,—
1928 —	„	122.000,—
1929 —	„	153.000,—
1930 —	„	171.000,—
1931 —	„	198.000,—
1932 —	„	216.000,—

Tänavuse aasta lõpusumma pole veel täpselt teada, kuid see jäävat madalamale läinud aasta tasapinnast. Kriisi-aja mõju.

Huvitava ülevaate Eesti Ringhäälingu tegevuse arenemisest annab ka tabel, milles on antud elektri-voolu eest makstud summade suurus:

1927 —	Kr.	1.500,—
1928 —	„	1.881,—
1929 —	„	6.816,—
1930 —	„	11.974,—
1931 —	„	10.890,—
1932 —	„	10.921,—
1933 —	„	11.951,—

1929. aasta näitab järsku volukulu tõusu Tallinna saatja töölerakendamisega. 1931. a. näitab küll volukulu tagasiminekut, kuid see on vaid näiline, sest sel aastal sõlmiti linna elektri- jaamaga vooluostmise leping, mille tõttu vooluhind tunduvalt alanes. 1933. a. näitab jälle tugevat volukulu tõusu, sest siis tõsteti saatja võime 20 kW peale. Ühtlasi võime tõstmisega on järjest pikenenud saatetundide arv aastas.

Eesti ringhäälingu ajalugu on lühike, lühem kui ta on enamikus suurriikides.

Esimised saatekatsetes raadiotelefoniga algasid siis, kui ringhääling Euroopas hakkas omandama juba kaunis kindla jalgealuse, s. o. 1924. aastal. 11. mail kl. 9.55—10.45 toimus esimene raadiotelefoniline saade Haapsalu raadiosaatja kaudu. Saatekatsetid korrati veel korda kaks samal ja järgneval aastal. Neil katsetel sel-

gus, et Haapsalu saatejaama tehniline seadeldis ei võimalda teostada enam-vähem rahuldavat ringhäälingu-ülekannet. 1925. aasta oktoobri- ja novembrikuu jooksul teostati katseliselt ringhäälingu levitamist väikese amatöörsaatja kaudu, missugune asus Posti peavalitsuses, Kreutzvaldi tänaval. Ka need katsed tõestasid, et ilma vastava kapitalita ning ringhäälingu otstarbeks soetatud sisseadetateta ei saa kuigi kaugele. Rühm asjasthuvitatuid asutasid siis o.-ü. Raadio Ringhäälingu, kes muretsetes endale valitsuse kontsessiooni ning tellis Telefunkenilt esimese ringhäälingusaatja, missugune töötab praegu Tartus. 18. detsembril 1927. aastal algas uus saatja reeglipäraselt saatetava levitamist, mis on kestnud 7 aasta jooksul katkestamatult. 1929. aastal valmis Tallinnas uus saatja 5 kW võimega antennis, mida paari kuu pärast suurendati 10 kW peale.

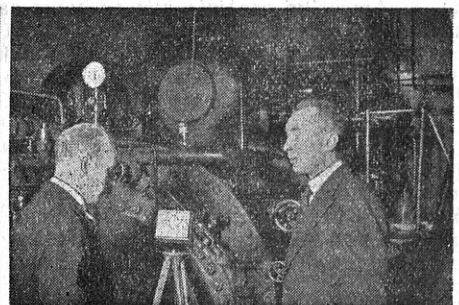
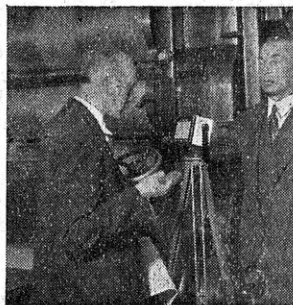
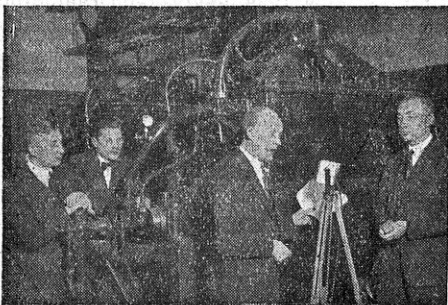
Senini Tallinnas töötanud Telefunkeni saatja viidi üle Tartusse.

Tallinna saatja võimet on järkjärgult tõstetud kuni 20 kW — seega piimni, mida enam ei saa ületada ilma suuremate täiendusteta ning ümberehitusteta.

O.-. Raadio Ringhäälingu kontsessioon lõpeb 1934. a. keskel ja sellega ühes lõpeb, nagu mainitud nende ridade alguses, Eesti ringhäälingu esimene periood. Missugune ringhäälingu uus korraldus ka ei oleks, tahaksime loota, et tingimused, milles hakkab töötama Eesti ringhääling uuel perioodil, oleksid soodsamad selle arenemisele. Tahaksime loota, et kaoks senine passiivsus riigi poolt Eesti ringhäälinguasjanduse vastu, kes seni selles kultuurilises ettevõttes ei näinud muud, kui head sissetulekuallikat riigikassale, sest ettevõtte üldiseist sissetulekuist läks tavaliselt $\frac{1}{3}$ riigile igasuguste maksude ning kontsessioonitasude näol. Meie niikuinii väheste sissetulekutega ringhäälingule ei võimaldanud sarnane majapidamine aga kaugelki sellist arenemist, nagu seda oleksid soovitud kodumaa raadioharrastajad ning raadiovastuvõtteaparatuuride omanikud.

F. O.

Seal, kus valmivad pühade maiustused

Sinolevad pildid kujutavad möödunud pühapäeval ringhäälingus toodud radio-reportaashi „Kave“ shokoladivabrikust Tallinnas.

Shokolaadi saamisprotsess on lühidalt järgmine: Kakao-oad eelkõige saavad vastavas ruumis praetud mille järgi oad juhitakse koorimis- ja masinasse, kus neil kõrvaldatakse koor, nn. kakaovello. Puhastatud oad pannakse selle järgi kuuma jahvatusveskisse, kust nad jahvatatuna voolavad välja vedela pruunmassina, sellepärast, et oad sisaldavad suurel määral nn. kakaovõid. Sellest vedelast massist valmistataksegi kakaod ja kõiki shokoladitooteid.

Kakao valmistamiseks mass juhitakse erilisesse kaakoopenendusvaltsi ja pärast mõnest eriliseist segamis- masinast läbi käimist 450 atmosfäärilise surve all töötava pressi alla, mis pigistab segust välja kaokaovõi. Järele jääb pressi alla puhas kuiv kakao.

Shokoladi valmistamiseks jahvatusmasinast väljuv mass juhitakse erilisesse masinatesse „melanžooridesse“, kus talle lisatakse suhkur, piim ja muud tarvilised

maitseained. Pärast segamist mass käib läbi mitme viiest terasvaltsist koosneva masina. Pärast valtsimist segu pannakse suurde graniitbasseini, kus ta suure graniitruuliga lüüakse vahule. Segu, mis siia maani oli sitke, muutub nüüd pehmeks. Vahulelöödult segu paigutatakse mitmeks päevaks kuumendusruumi +60° alla. Seal seisnud, segu pannakse vakuumimasinasse, mis segust imeb välja viimase niiskuse. Selle järgi segu saab veel tarvidust mõõda kuumendatud ja jahutatud õige reaktsiooni saavutamiseks. Nüüd juba segu valatakse niklist kruusidesse, mis juhitakse eriliste hüplevate laudade peale, mis shokoladist klopib välja sinna kogunenud õhumullid. Vormid pärast kloppimist viiakse külmetusruumi, kus shokolad 10—15 minuti jooksul tõmbub lahti vormidest. Shokoladile antakse nüüd vastav pakend ja ta juhitakse tarvitaja kätte.

Shokoladi, samuti kakao väärtuse määrab oa kvaliteet ja valmistamise kestvus. Odavam sort valmib ühe päevaga, kuna parima sordi valmistamiseks kulub üle kahe nädala.

Kümme aastat lühilaineid

25. novembril 1923. a. loodi Prantsuse amatöörsaatja L. Deloy poolt esimene lühilaineühendus Euroopa-Ameerika vahel.

Ergutatuna selle katse heast kordaminekust, hakkasid ka suured traaditu telegraafi ühingud enam tähelepanu pöörama lühilaineile ja võtsid asja arendamise energiliselt käsile.

Alul leidus muidugi palju kahtlejaid, kes vaatlesid kogu asja peale kaunis pessimistlikult. Kümme aastat on aga näitanud, et lühilained on täiel määral nendele pandud lootused täitnud ja saanud käesoleval ajal väga tähtsaks teguriks traaditus telegraafitehnikas ning ühes seega ka üldises teaduses. Praegu on väga soodus silmapilk pisut tagasi vaadata sellele olukorrale, milline valitses enne lühilaine-telegrafi leiutamist.

Usume, et pole ühtki isikut, kes suudaks paremini meile mainitud olukorda kirjeldada,

Leon Deloy,
esimesi teerajajaid lühilainesaatete
ja vastuvõtule

kui see, kes oma isikliku tööga pani nurgakivi tänapäeva arengule — Léon Deloy. Ta ise jutustab meile selle üle:

„Lühikesed lained on sündinud juba ühes traaditu telegraafiga. Marconi kasutas oma esimeste katsete juures Ruhmkorffi pooli, mis oli sidestatud otsekohe antenniga. Katsete tulemused näitasid, et saateseadeldise ulatavus tõusis võimsuse suurendamisega. Et aga sellist võimsuse suurendamist ka tehniliselt läbi viia, selleks oldi sunnitud suurendama kondensaatorite mahtuvust, kusjuures automaatselt tõusis lainepikkus.

Nii saadi ületada järjest suuremaid kaugusi ja tehti otsekohe järeldus, et traaditu ühendus suurematel kaugustel õnnestub seda paremini, mida pikemat lainepikkust kasutatakse.

Esimesed, Ameerikaga ühendust pidavad saatejaamad töötasid umbes 3000-meetrilise lainepikkusega. Ruttu suurendati võimsust ja lainepikkust ja juba aastal 1916. töötas Moskva saatja lainel 7000 meetrit.

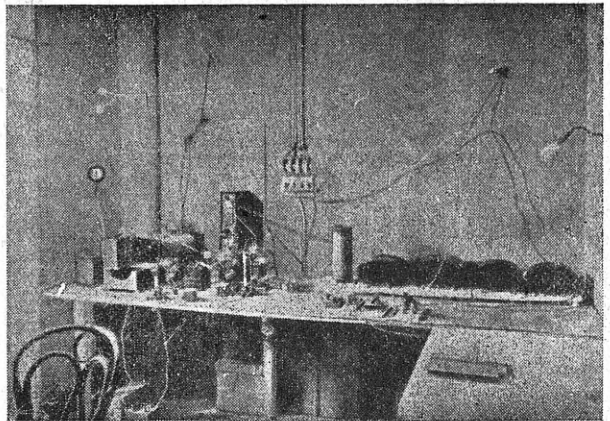
Siis tulid kiiresti kõrgesagedusmasin- ja kaartulesaatjad. Esimesed said töötada hästi ainult väga pikkadel lainetel. Ka teised andsid suurima kasuteguri alles seitsme- kuni kaheksakordse antenni põhilaine pikkuse juures. Oli küllalt põhjust, et lainepikkusega veel kõrgemale minna! Lõpuks peatuti 25.000 meetri juures, millise lainepikkuse omas Croix d'Hyns Bordeaux lähedal. Samuti oli ka võimsus tõusnud 1000 kilowatini!

Mis oli juhtunud vahepeal lühikeste lainetega? Tolajal kasutati küll vahel harva ka laineid alla 300 meetri, kuid üldiselt vaadeldi neid kui täiesti kõlbmatuid suurte kauguste ületamiseks. Neid kasutati ainult lennukite ja maajama vaheliseks ühendusepidamiseks jne.

Pärast sõda said paljud Ameerika sõjaväetelegrafistid loa ehitada erateel saatjaid, mis töötavad lainepikkusel alla 200 meetrit. Maksimaalse võimsusena kasutati ühte kilowatti ja saavutati varemalt väärtusetuks tunnustatud lainepikkusega saja kilomeetrilisi kaugusi. Asjatundjate ja teadusmeeste ringkondades ei võetud neid teateid tõsiselt, pigem vaadati nendele töödele kui laste ajaviitele. Kuidas võis ometi, nii arvati, ühe kilowatiga ületada sama kaugust, milleks pika laine juures oli tarvis kümneid kilowatte. Peale selle on ju lühikeste lainete absorptsioon tervel teekonna ulatusel ebaühtlane!

Kuid 200-m-amatööride vaimustus püsis muutumatult endisel kõrgusel. Juba 1921. aastal oli võimalik Ameerika saatjate signaale Euroopas vastu võtta, ja isegi sellise tugevusega, mis ületas kaugelt 100-kilowatiliste saatjate hääletugevuse. Kuid siiski tekkis palju raskusi vastuvõtu juures, kuna töötati ju täiesti uuel alal.

Isiklikult õnnestus minul, nii jutustab Deloy, 1922. aasta lõpul kuulda Ameerika ama-

L. Deloy esimene lühilaine
vastuvõtuseadeldis

töörsaatjat lainel 195 meetrit. Juba siis mõlesin, et sellised head tagajärjed on ehk saavutatavad veel tunduvamalt lühemal lainel kui 200 meetrit. 1923. aasta alul katsetasin lühematel ja keskmistel distantsidel ja need katsed kinnitasid minu oletust, et sidepidamine Ameerikaga on 100-meetriliste lainetega palju hõlpsam kui 200-meetrilistega.

1923. aasta augustikuul sõitsin Ameerikasse ja võisin seal kindlaks teha, et vastuvõtutingimused on 100 meetri juures palju paremad kui 200 m juures. Vaatamata üldiselt skeptilisele meeolule avaldasin oma projekti mõnele amatöörile, aga eriti minu sõbrale Fred H. Schnellile, kes oli American Radio Relay League peajuhataja. Schnell ütles mulle juba aastal 1917, et meie ühel päeval „kodust kodusse“ võime ühendust luua.

Oktoobris tulin tagasi koju ja ehitasin omale saatja 100-meetrilisele lainele. Poole võimsusega tegin katseid Inglismaaga, kust mulle otsekohe teatati, et minu signaalid on nüüd tunduvalt tugevamad kui möödunud aastal 200 meetri juures, ehkki kasutasin siis kahekordset energiat. Sellised teated olid loomulikult väga julgustavad. Nüüd ei tahtnud enam oodata Atlandi ookeani ületamisega, kuigi minu saatja võimsus oli ainult pool lubatust, nimelt 500 watti.

Juba esimesel katsel, ööl vastu 26. novembril 1923. a., kuuldi mind Hartfordis (Connecticut), U. S. A., väga hästi. Sama tagajärg oli ka järgmisel päeval.

Sellele järgneva ööks oli ka Schnell oma aparaadi ehitanud ümber 100-meetrilisele lainepikkusele ja võis mulle tegelikult varsti vastata.

Seege olime loonud esimese vastastikuse transatlantilise ühenduse kahe lühilainejaama vahel.

Vastastikused signaalid olid erakordselt stabiilsed ja meie kordasime neid järgneva neljateistkümne päeva kestel reeglipäraselt. Kõigi ootuste vastu ei avaldanud fading mingisugust segavat mõju. See tõsiasi oli väga suure tähtsusega, kuna võis loota, et kord õnnestub luua reeglipärasest ühenduse suuremate kauguste vahel.

See tagajärg tegi suurt kõmu ja kogu maailm tormas lühikestele lainetele, mis seni olid olnud täiesti kõrvalise tähtsusega. Järgnevate kuude kestel tekkisid sajad lühilainesaatjad igas ilmajaos. Amatöörsaatjad, ametlikud saatjad, sõjaväe, meriväe ja kaubanduslikud saatjad võisid oma telegramme saata suurtele kaugustele palju väikesemate kuludega kui varem. Ja pärast seda, kui 30 aastat oli kogu areng liikunud pikkade lainete suunas, siis nüüd muutus pilt ühe hoobiga. Saavutati 100 m, 80 m, 50 m, 40 ja 20 m, 10 m, 5 m ja veelgi allapoole.

Mis puutub meisse, amatööridesse, siis peame endid ka edaspidi teaduse huvideks tööle rakendama. Oma suure arvu, oma vaimustuse ja väsimatu kaastööga võime veel paljugi teha!“

Tänapäev tormavad miljonid lühilaine-telegrammid läbi õhu, jõuavad kolm kuni neli korda sekundis jooksta ümber maa, tungivad sajad ja tuhanded kilomeetrid ilmaruumi ja isegi väga tõenäolilik, et veel kaugemalegi. Kuid on selgunud vahepeal nende juures hoopis eriskummalised omadused: nad ravivad mitmesuguseid haigusi!

Võib-olla tunneb Leon Deloy selle üle kõige enam rõõmu!

Jõuluöö-ülekanne Betlemast ähvardab ka tänava nurjuda. Selleks ülekandeks tegid Inglise ja Ameerika ringhäälingud ühiselt ettevalmistusi juba läinud aastal, kuid siis pörkasid need ettevalmistused mõningaile ületamatule tehnilistele raskustele. Tänavu suudeti kõik tehnilised raskused küll kõrvaldada, kuid nüüd on tulnud takistused sealt, kust seda oodatagi ei teatud: Palestina kirikujuhid on nimelt teatanud, et nad 1. jõulupühal, milliseks ülekanne oli kavatsatud, sealse templi kellasid helisema ei pane; nad on nõus seda tegema ainult jõululauapäeva õhtul kell 20, milline aeg aga Ameerikale ei olevat vastuvõtetav.

Austria saavutas 500.000 abonenti. Novembri algul registreeris Austrias end ringhäälingu-abonent, kellega abonentide arv Austrias tõusis 500.000-le. Austria ringhäälinguühing annetas sellele abonendile erilise autasuna kulduuri.

Narva mnt. 23, telefon 314-56

Daamide ja härrade juuksetööstus

„Junona“

Daamid!

Kui soovite olla alati ilusasti lokitud, siis minge Narva mnt. 23, „Junona“ juuksetööstusse, sest ainult „Vella“ elektriaurulokid on hästi püsivad ja elegantsed, annavad juustele ilusa läike ja on täiesti kahjuta juustekasvule.

Austusega omanik.

tantsumuus. ★ 21.30 üliõpilaslaule ★ 22.00 kuni 23.00 kirev tund ★ 23.35—0.50 kammermuusikat ★ 0.55—2.00 tantsumuusikat
Moskva Komintern 1000 / 100
 5.15 ork.-kontsert ★ 7.15 popul. aariaid ja laule helipl. ★ 8.15—9.15 ork.-kontsert ★ 10.00 Glinka muusikat tenori, kitarri, flöödi ja ork. ettek. ★ 11.15 Chopini helitöid ★ 21.00—23.00 Maupassant'i õhtu
Moskva „Stalin“ 424,3 / 100
 17.00—18.00 vene kammermuusikat ★ 18.20 Gounod ooper „Faust“. Ülek. Suurest Teatrist ★ 22.30 Sovjeti heliplaate

Neljap. 28. dets.

Tallinn 298,8 / 20

1.45 reklaami ja heliplaate
 18.00 välismaisi päevauudiseid
 18.15 heliplaate
 18.45 kodumaisi päevauudiseid
 19.00 ülekanne Tartust
 19.30 vann. adv. Arnold Susi: Tulumaks
 20.00 ülekanne Tartust
 20.05 kontsert. Juh. R. Palm. Orkester: R. Wagner, Pidulik avamäng. Leoncavallo, fant. oop. „La Boheme“. Flöödisoolosid — Arnold Sepp. Orkester: Tšaikovski, Eleegia nr. 2. Grieg, Norra pulmamarss. Foulds, süit „Reisimuljed“. Nedbal, Valse triste. Gyldmark, Serenaad. Dvorak, Furiant. Wagner, marss oop. „Tannhäuser“. Vahepeal esitab soololaule Margarete Pomerants (sopran)
 21.30 klassiisil muusikat heliplaatidelt. Händel, Avamäng d-moll. — Londoni sümf. orkester. Juh. Albert Coates. Bach, Prelüüd b-moll. — Philadelphia sümf. orkester. Juh. L. Stokovski. Corelli, Adagio ja Allegro. — Erica Morini (viul). Bach, Passacaglia c-moll. Philadelphia sümfonia orkester. Juh. L. Stokovski

Tartu 579 / 0,5

17.45 reklaami ja heliplaate
 18.00 ülekanne Tallinnast
 19.00 inglise keele tund (mag. Silvet)
 19.30 ülekanne Tallinnast
 20.00 ilmataade ja ajanäitaja-õendus
 20.05 ülekanne Tallinnast

Lahti 1786,4 / 54

Soome keeles
 19.00 moodsat klaverimuusikat. Kavas: Milhaud, Honegger, Jannach, Roiha jt.
 18.30 lugemistund
 19.15 ja 19.30 kõne
 20.30 ringhäälingu orkester. Kajanus: Süit keelp. orkestrile, Raitio: Serenaad
Helsingi 368,1 / 13,2

Rootsi keeles

18.00 Lahti ★ 18.30 kõne
 19.15 kuuldemäng
 20.30 Lahti

Stokholm 435,4 / 75 **Motala** 1348 / 30

18.05—18.30 palvetund
 18.45—19.45 heliplaate
 21.00—22.30 ringhäälingu orkester. Mendelssohn: Merevaikus ja õnnelik reis, kontsert-avamäng. Corelli: Jõulupastoraal. Cnopin: Kontsert f-moll klaverile ja orkestrile. Dvorak: Largo. Smetana: Moldau. Saint-Saëns: Luik. Elgar: Pomp and circumstance
 23.00—24.00 Sjögren-Stenhammer-kontsert. Kaasteg.: Marianne Mörner (laul), Torval Hagelin (klaver). E. Sjögren: Laule „Tannhäuserist“. Stenhammer: Keelpillide kvartett c-duur (orkester). E. Sjögren: Laule „Tannhäuserist“

Oslo 1083 / 75

14.00—15.00 helipl. ★ 18.00—19.00 helipl. ★ 20.30 vanu norra tantse viiuli ja akordeoni ettek. ★ 21.30—22.40 ork.-konts.

Kavas: Schubert, Haydn, Coates, Halvorsen jt. ★ 23.15—23.45 koorikontsert

Kallundborg 1153 / 7,5
 13.00—15.00 ajav.-muusikat ★ 16.30—18.30 instrum.-ansambli kontsert ja klaverisoolosid ★ 23.30—24.00 mandol.-kontsert ★ 24.00—1.30 moodsat tantsumuusikat

Luksemburg 1191 / 200
 14.00—15.00 heliplaate ★ 15.05—15.30 heliplaate ★ 15.35—16.00 Brahmsi sonaat remini

Saksa eeskava

21.00 helipl. Kavas: Rossini, Urbach, Dostal ★ 21.30 laule klaveri saatel ★ 22.00 kuni 22.30 tantsumuusikat ★ 22.35—22.45 Bizet: „Carmen“, fantaasia (helipl.) ★ 23.00 klaveripalu ★ 23.30—23.45 helipl. ★ 23.55 sümf.-konts. Brahms: Kontsert laminoor op. 102 (helipl.) ★ 0.25 tantsu-
 plaate

Riia 525 / 15 **Madona 451 / 20**

7.00 muusikat
 7.05 võimlemist
 7.40—8.10 hommikukontsert
 166.30—17.00 mandol.-muusikat. Kavas: Waldteufel, Poppy jt.
 18.30—19.00 läti laule
 20.05—21.00 orkestrikonts. Kavas: Graener, Grimm, Mahler, Trunk
 21.20—22.30 operimuusikat. Kavas: Borodin, R. Strauss, Saint-Saëns
 22.30 ajaviitemuusikat

Kaunas 1935 / 7

18.10—18.40 leedu tantse ★ 19.30—19.40 vokaalsoliste ★ 20.30—21.00 õhtukontsert. Kavas: Schmalstich, J. Stauss, Friedemann ★ 21.20—21.40 salongkvarteti ettek. ★ 22.00—22.30 koorikonts. ★ 23.00—23.30 õhtukonts. Kavas: Rossini, Tšaikovski, Beethoven, Ponchielli jt.

Varssav 1411,8/158 **Katovice 408,7/12**

8.20 ja 8.40 heliplaate
 12.57 aeg, Krakovi fanfaare
 13.05—13.30 heliplaate
 13.38—14.00 Brahmsi II sümfonia (hpl.)
 16.40—17.40 ajaviitemuus. Kavas: Wars, Bianco, Auber, Wichler jt.
 17.55—18.05 heliplaate
 18.20—18.50 klaveripalu
 20.05—20.25 mitmesugust
 21.00—22.00 popul. kontsert. Kavas: Masenet, Amadei, Giordano, Mascagni, Leoncavallo jt.
 22.15—23.00 kontserdi järg. Kavas: Mouton, Leoncavallo, Moszkovski jt.
 23.00 ja 0.05 tantsumuusikat

Heilsberg 276,5/60 **Königsberg 217/0,5**

7.15 võimlemist
 7.35—9.00 varane kontsert
 9.30—10.00 võimlemist naistele
 12.30—14.00 lõunakontsert. Kavas: Puccini, Lincke, Joh. Strauss, Suppe jt.
 14.05—15.30 heliplaate (Königsberg). 1. Kuulsaid keelp. kvartette ja orkestreid. 2. Orkestrimuusikat
 16.15—16.30 raamatutetund
 17.00—18.10 pärsatl.-kontsert. Kavas: Verdi, Scheinflug, R. Strauss, Auber jt.
 19.00 15 min. tehnikat
 20.00—21.00 rahvustund. Wolfgang Amadeus Mozarti helitöid kammerork. ettek.
 1. Kontsertino 2 viiulile, oboele, tsellole ja ork. 2. Rondoo d-duur klaverile ja orkestrile. 3. Serenaad d-duur
 21.05—1.00 suur tantsuõhtu. Vaheajal, kell 23.00 teateid ja 23.30 Millest Ameerikas kõneldakse?

Königswusterhausen 1634,9 / 75

7.35—9.00 varane kontsert
 11.10—12.00 ennelõunakontsert helipl.
 12.30 ja 13.00 lõunakontsert helipl.
 15.00—15.45 ajav.-muusikat helipl.
 17.00—18.00 pärsatl.-kontsert Stuttgartist
 18.20—19.00 barokkmuus. vokaalsol., klaveri, viiuli ja tsello ettekand. Händel:

Saksa haariaid. Händel: Sonata viiulile ja klaverile d-duur
 20.00—21.00 v. Heilsberg
 21.25—23.00 armastustseene ja armastusduette helipl.
 24.00—1.30 ajaviitekontsert

Breslau 325 / 60 **Gleivitz 253,1 / 5**

7.35—8.15 heliplaate
 8.25—10.00 hommikukontsert. Kavas: d'Albert, Verdi, Joh. Strauss, Suppé, Schütt ja teised
 13.00—14.15 lõunakontsert. Kavas: Lortzing, Mascagni, Bausnern, Gossmann jt.
 14.25—15.00 Puhuvad trompeedid. Puhk-pillideork. ettek. heliplaadelt
 17.00—18.30 orkestri ja baritoni ettek. Kavas: Nicola, Keler-Bela, Lincke, Mannfred jt.

18.50 Schumann: Lastestseene op. 15 (kaver)

19.10—19.30 teateid ja lõpuks „Ta naerab omale augu kõhtu...“ Kõneleb K. Flemming

20.00—21.00 v. Heilsberg
 21.10—23.20 v. München
 23.30—23.45 v. Königswusterhausen
 24.00—2.00 v. Leipzig

Langenberg 472,4 / 60

7.05—7.30 hommikukontsert
 8.15—9.15 varane kontsert helipl.
 12.10—12.25 ennelõunakontsert
 13.00—14.15 ajav.-muusikat. Kavas: Rosey, Balfe, Komzak, Eilenberg, Urbach jt.
 14.35—16.00 lõunakontsert helipl.
 17.00—19.00 pärsatl.-kontsert Stuttgartist
 19.00—19.20 hispaania keelt
 20.00—21.00 v. Heilsberg
 21.10—21.45 „Pisarateastjake“; luuletis osistidele, segakoorile, klaverile, orelele ja marfile
 21.45 kirev tund
 22.35—23.00 sõdurimuus. laulus ja puhkp. ettekandes

24.00 ajaviitekontsert. Kavas: Lortzing, Strauss, Liszt

1.00—2.00 Debussy ja Raveli helitöid neliplaadelt

Stuttgart (Mühlacker) 532,9 / 100

7.05 ja 8.15—9.15 helipl. ★ 11.10—12.00 viiuli- ja klaveripalu ★ 12.00—12.25 helipl. ★ 13.00—14.15 ja 14.35—15.30 v. Langenberg ★ 16.30 laule sopr. ettek. ★ 17.00 pärsatl.-kontsert. Kavas: Nicolai, Zeller-Baukmer, Ziehrer, Joh. Strauss jt. ★ 19.00—19.20 hispaania keelt ★ 20.00—21.00 v. Heilsberg ★ 21.10—23.00 v. Langenberg ★ 24.00—1.00 ajaviitemuus. Langenbergist ★ 1.00—2.00 õõmuusikat

München 419,9 / 100

7.45—8.15 koraal ja helipl. ★ 8.25—10.00 varane konts. ★ 13.00—14.15 lõunakonts. Breslaust ★ 14.25—15.00 helipl. ★ 15.30—16.05 Müncheni heliloojaid soprani, aldi ja viiuli ettek. ★ 16.05—16.30 lugemistund ★ 17.00—18.30 videvikkonts. Breslaust ★ 18.50—19.10 klaverimuus. Breslaust ★ 19.30 kuni 19.45 helipl. ★ 20.00—21.00 v. Heilsberg ★ 21.30—23.10 Fr. Lehari op. „Lõbus lesk“ ★ 23.30 Millest Ameerikas kõneldakse ★ 24.00—1.30 õõmuusikat Leipzigit

Leipzig 389,6 / 150

7.45—8.15 varast muusikat
 8.25—10.00 varane kontsert
 13.00—14.15 lõunakonts. Breslaust
 14.25—15.00 heliplaate
 16.00—16.45 M. Regeri sonaat viiulile üksinda (e-moll)
 17.00—18.30 pärsatl.-kontsert Breslaust
 18.50—19.10 muusikat Breslaust
 20.00—21.00 v. Heilsberg
 21.30 Fr. Lehari operett „Lõbus lesk“. Ülek. Münchenist
 23.30 Millest kõneldaks Ameerikas
 23.50—1.30 ajaviitekontsert

Praha 488,6 / 120

11.10—12.05 heliplaate
 12.00—12.55 sõjaväekontsert. Kavas: Dohnal, Flotov, Offenbach, Obermaor jt.
 13.10—13.20 heliplaate
 13.35—14.35 ringhäälingu orkester. Kavas: Smetana, Strauss, Poppy, Folprecht
 14.45 ja 16.30 heliplaate
 17.00—17.50 ringhäälingu orkester. Kavas: Dvorak, Nedbal, Bendl
 17.50—18.15 muusikat lastele
 18.25 ja 18.50 heliplaate
 19.30—20.00 saksa saade
 20.30 mandol.-kvarteti ettek.
 20.45—21.00 inglise laule klaveri saatel
 22.15—23.00 sõjaväekontsert. Kavas: Flotov, Labsky jt.
 23.15—24.00 kõne Smetanast ja tema helitöid klaveri ettekandes

Viin 517,2

Kuni kella 12.00 „Rosenhügel“, 15 kW
 Kella 12.00 alates „Bisamberg“, 100 kW
 12.30—12.55 muusikat Alpimaailt (helipl.)
 13.00—14.00 ja 14.10—15.00 lõunakontsert
 16.50—17.35 muus. helifilmest (helipl.)
 18.15—18.55 laule ja aariaid sopr. ettek.
 19.55—23.35 Verdi ooper „Don Carlos“.
 Ülek. Viini muusikoooperist
 23.45 õhtukontsert. Kavas: Ascher, Ziehrer, Ganglberger jt.

Budapest 550,5 / 120

13.05 vokaalkvarteti ettek.
 14.30 töötute muusikute kontsert
 18.50—19.00 klaveripalu
 19.30—20.00 raadiokontsert
 20.30 Offenbachi ooper „Hoffmanni jutustused“. Lõpuks ajaviitemuusikat

Bukarest 394,2 / 16

14.15 helipl. ★ 18.00—19.00 ja 19.15—20.00 orkestrikontsert ★ 20.40 ooperi ülekanne helipl.

Rooma 441,2 / 50

18.00—18.55 instrum.- ja vokaalkontsert. Kavas: Bach-Liszt, Schubert, Donizetti, Debussy jt. ★ 20.30—20.50 laule metso-sopr. ettek. ★ 21.40—24.00 sümf.-knts.

Milano 331,8 / 70

12.15—13.30 helipl. ★ 18.10—18.55 tantsumuusikat ★ 20.30—20.50 ja 21.40—22.00 heliplaate ★ 22.00 ooperi ülekanne

Pariis 1724,1 / 80

9.45 helipl. ★ 14.30 solistide knts. (helipl.) ★ 21.20 helipl. lastele ★ 22.00 kamermuusikat

London 261,5 / 50 **Daventry** 1554 / 35

14.00 ork.-kontsert ★ 15.00 helipl. ★ 16.00 kuni 17.00 ork.-kontsert ★ 17.50 ballaade ★ 18.15 ork.-kontsert ★ 19.15—20.00 tantsumuus. ★ 21.30—22.30 ork.-kontsert Kavas: Ansell, Coates, Finck jt. ★ 22.30—23.00 tantsuplaate ★ 23.35—0.30 kontsert kahel klaveril ja violal ★ 0.45—2.00 tantsumuusikat

Moskva Komintern 1000 / 100

5.15 ja 7.15 helipl. ★ 8.15—9.30 ork.-knts. ★ 10.00 Haydni, Beethoveni ja Schuberti helitöid trio (viul, tšello, klaver) ja koori ettek. ★ 11.15 jumalavastane kontsert ★ 17.15 muusikat ★ 21.30—22.00 õhtuknts. Moskva „Stalin“ 424,3 / 100
 17.00—18.00 ork.-kontsert ★ 19.30 sümfoniakontserdi ülekanne konservatooriumist ★ 22.30 helipl. Kavas: Schumann, Flotov, Nicolai, Weber jt.

Reedel 29.dets.**Tallinn** 298,8 / 30

17.45 reklaami ja heliplaate
 18.00 välismaisi päevauudiseid
 18.15 lastetund
 18.45 kodumaisi päevauudiseid
 19.00 põllumajanduslikke teateid
 19.15 heliplaate

19.30 ülekanne Tartust

20.05 kontsert. Juh. R. Palm. Orkester: Mozart, avam. oop. „Figaro pulm“. tants. Tšaikovski, Unistus, Verdi, fant. oop. „Trubaduur“. Herzer, Marss. Vahepea: esitab soololaule Arnold Visman (tenor)
 21.30 prantsuse muusikat heliplaatidelt

Albert Köheli

Tšaikovski, fant. oop. „Eugen Onegin“. Schubert, Kevadetunne. Metsasarvesoolosid — Albert Köheli. Orkester: Fresco, balletsüit „Minnesold“. Rubinstein, Valse caprice. Halvorsen, Norra rahva-

Tartu 579 / 0,5

17.45 reklaami ja heliplaate
 18.00 ülekanne Tallinnast
 19.30 Voldemar Mettus: üks huvitav raamat Ameerika üle. 2. loeng: B. Nichols jutustab Ameerika kombeist
 20.30 ilmateade ja ajanäitaja-õendus
 20.05 ülekanne Tallinnast

Helsingi 368,1 / 13,2

Soome keeles
 18.00 ringhäälingu orkester. Blankenburg: Marss. Weber: Avam. „Der Freischütz“. Laul: Tuulte pulm, valss. Mascagni: Mel. oop. „Cavalleria rusticana“. Jäger: Soome viise
 19.15 kõne ★ 19.35 laule
 19.55 Beethoveni viiulisonaat a-moll
 20.20 kõne ★ 20.40 vestlus
 20.55 orkestrikontserdi järg. Strauss: Skäärihelisid. Lanner: Hooviballitantse. Waueruefel: Sinule. Kalman: Valss op. „Mariza“. Strauss: Roosid lõunast, valss

Lahti 1786,4 / 54

Rootsi keeles
 18.00 Helsingi ★ 19.15 koorilaule
 19.35 ja 19.55 kõne
 20.20 kuuldemäng
 20.40 vestlus ★ 20.55 Helsingi

Stokholm 435,4 / 75 **Motala** 1348 / 30

18.25—19.00 ajav.-muusikat. Jessel: Kölavad viiulid tatsuks. Friml-Stothart: muus. „Rose Marie“st“. Grainger: Iiri rahvalaul. Anderberg: Tants. Warren: Foxtrott
 19.30 lõõtsarm.-muusikat
 20.30—21.00 laule sol. ettek.
 21.30—22.00 solistide-eeskava (laul, tšembalo)
 22.30 viiulikontsert. Kreisler: Caprice

viennois. Schubert-Elman: Ständchen. Dvorak-Wilhelmi: Humoresk. Moszkovski-Sarasate: Kitarr.
 23.00—24.00 heliplaate

Oslo 1083 / 75

14.00—15.00 helipl. ★ 17.30—18.30 ajaviitekontsert ★ 20.30—21.00 tšellosooloid ★ 23.15—23.45 ork.-kontsert. Corelli: Concerto grosso b-duur kahele viiulile, tšellole ja klaverile

Kallundborg 1153 / 7,5

13.00—15.00 ajav.-muusikat ★ 15.30—16.00 helipl. ★ 16.00—18.00 instrum.-ansambli knts. ★ 21.00—21.50 klassilist opereti-muus. ★ 22.40—23.00 viiulisooloid ★ 23.15—24.00 ork.-kontsert ★ 24.00—1.30 moodsat tantsumuusikat

Luksemburg 1191 / 200

14.00—15.00 ork.-kontsert. Kavas: Adam, Leoncavallo, Gounod, Smetana, Kalman ★ 15.05—15.30 helipl. ★ 15.35—15.00 helipl. Hollandi eeskava

21.00 heliplaate ★ 21.30 moodsat hollandi muus. ★ 22.00 tantsumuus. ★ 22.30—22.45 orkestri ettek. ★ 23.00—23.45 ork.-knts. Kavas: Goldmark, Liszt, Dupuis jt. ★ 0.25 tantsumuusikat

Riia 525 / 15 **Madona** 451 / 20

7.00 koraale
 7.05 võimlemist
 7.40—8.10 hommikukontsert
 16.30—17.00 hawaii kitarril ettek.
 17.30—18.30 ajaviitemuusikat
 19.00—19.30 laule
 20.05—22.00 sümfoniaknts. Kavas: Schubert, Schumann, Codaly, Franck
 22.15 ajaviitemuusikat

Kaunas 1935 / 7

17.50—18.00 naiskoori ettek. ★ 18.40—19.00 kontsert. Kavas: Hubay, Hrome, Yoshitomo ★ 19.20—19.40 vokaalsoliste ★ 20.30 kuni 21.00 õhtukontsert; keelp. kvarteti ettek. ★ 21.20—22.00 kontsert. Kavas: Tšaikovski, Sarasate, Albeniz jt. ★ 22.20 kuni 22.40 vokaalduette ★ 22.45—23.50 kontsert. Kavas: Tšaikovski, Rachmaninov

Varssav 1411,8/158 **Katovice** 408,7/12

8.20 ja 8.40 heliplaate
 12.57 aeg, Krakovi fanfaare
 13.05—13.30 salongork. knts. Kavas: Wilke, Ivanovici, Rust, Kalman, Lehar jt.
 13.38—14.00 salongmuus. järg
 16.40 vokaalmuusikat helipl.
 17.10—17.40 klaveripalu
 17.55 orkestri ettek. helipl.
 18.10—18.50 laule soprani ja tenori ettek.
 19.20—20.00 jazzmuusikat helipl.
 20.05—20.20 mitmesugust
 21.15 sümfoniakontsert. Kavas: Glasunov, Chopin, Rimski-Korsakov jt.
 23.40 mustlasmuusikat
 0.05 mustlasmuusika järg

Heilsberg 276,5/60 **Königsberg** 217,0/5

7.15 võimlemist
 7.35—9.00 varane kontsert
 9.30—10.00 võimlemist naistele
 12.30—14.00 lõunakontsert. Kavas: Fucik, Meisel, Wagner, Weber, Ganne jt.
 14.05 heliplaate (Königsberg). 1. Kuulsaid lauljannasid. 2. Enrico Caruso. 3. Hispaania muusikat
 16.35 naistetund
 17.00 kontsert. Kavas: Thomas, Tšaikovski,cker, Dvorak
 18.00—19.00 kuuldemäng
 19.00—19.15 raamatutetund
 20.00—21.00 raamustund. „Rahvas töö juurde“. Teateid ja muljeid töövõitlusest
 21.05 Preili — palun veerandsajandit lükkemeloodiaid! Muusikaline kuuldepala
 22.05—23.00 Schuberti sümfonia c-duur op. 7

23.30—1.00 öökonsert. Kavas: Lortzing, Blon, Kalman, Wolff-Ferrari, Ivanov, Conrad

Königsusterhausen 1634,9 / 75

7.35—9.00 varane kontsert
11.10—12.15 ennelõunakontsert. Laule, klaveri- ja viiulipalu
12.30 heliplaate
13.00—13.55 ja 15.00—16.00 lõunakontsert heliplaadidelt
17.00—18.00 videvikkonts. Münchenist
18.30 Beethoveni laule ja sonaate flöödile, viiulile ja violale, op. 25
20.00—21.00 v. Heilsberg
21.00—23.00 suur sõjaväekontsert. Kavas: Teike, Theil, Lassen, Joh. Strauss jt.
24.00—1.00 üleik. Breslaust

Breslau 325 / 60 Gleivitz 253,1 / 5

7.35—8.15 heliplaate
8.25—10.00 hommikkontsert. Kavas: Blon, Lincke, Eilenberg, Adam jt.
13.00—14.15 lõunakonts. Münchenist
14.35—15.00 kammerkonsert Leipzigit
17.00—18.30 pärastl.-kontsert Münchenist
18.50—19.10 tantse Ülempfalzist kaheksa puhkpilli ettek.
20.00—21.00 v. Heilsberg
21.10 kerge ajav.-muus. Leipzigit
21.30—23.00 romantiline õhtu Leipzigit
23.35—1.00 ajaviitemuusikat kohvikust

Langenberg 472,4 / 60

7.05—7.30 hommikkonsert helipl.
8.15—9.15 varane kontsert helipl.
12.10—12.25 muus. heliplaadelt
13.00—14.15 balletimuusikat, serenaade ja süite helipl.
14.35—16.00 lõunakontsert Stuttgartist
16.20—16.30 heliplaate
17.00—17.45 vokaal- ja instrum.-soliste
17.45—18.15 „Löbus viis“. Kavas: Lehar, Aetter, Ganne, Drdla jt.
18.15—19.00 kodumuus. viiuli, tsello ja klaveri ettekandes
19.00—19.20 inglise keelt
20.00—21.00 v. Heilsberg
21.10—22.40 Auberi koomiline ooper „Must domino“

23.40 järgmise nädala saatekava
23.45 heliplaate
24.00 tantsumuusikat

Stuttgart (Mühlacker) 532,9 / 100

7.05 ja 8.15—9.15 helipl. ★ 11.10 oreli-
palu ★ 11.30—12.25 helipl. ★ 13.00—14.15
v. Langenberg ★ 14.35—15.30 lõunakonts.
Kavas: Blankenburg, Joh. Strauss, Powell, Mascagni jt. ★ 17.00—19.00 v. Langenberg ★ 19.00—19.20 inglise keelt ★ 20.00—21.00 v. Heilsberg ★ 21.10—22.40 v. Langenberg ★ 23.45 helipl. ★ 24.00—1.00 tantsumuusikat

München 419,9 / 100

7.45—8.15 koraal ja helipl. ★ 8.25—10.00 varane konts. Leipzigit ★ 13.00—14.15 lõunakonts. Kavas: Lehar, Bruch, Lortzing jt. ★ 14.25—15.00 helipl. ★ 17.00—18.30 videvikkonts. Kavas: Balfe, Brahms, Wagner, Bolzoni jt. ★ 18.50 v. Breslau ★ 19.10 Sõit läbi Angola; reisuksiri Aafrikast ★ 19.30—19.45 helipl. ★ 20.00—21.00 vaata Heilsberg ★ 21.10—23.00 konts. Leipzigit ★ 23.30—1.30 öömuus. Breslaust

Leipzig 389,6 / 150

7.45—8.15 varast muusikat
8.15—10.00 kontsert lastele
13.00—14.15 lõunakonts. Münchenist
14.25—15.00 kammerkonsert heliplaadelt. Kavas: Händel, Schubert, Bach jt.
15.30—15.40 autoritetund
16.00—16.30 uusi laule metsosoprani ettekandes
17.00—18.30 pärastl.-kontsert. Kavas: Balfe, Brahms, Scherber, Bolzoni, Reznicek jt.
18.50—19.10 saksa meisterlaule baritoni ettekandes
20.00—21.00 v. Heilsberg

21.30—23.00 romantiline õhtu. Ettek. sümfoonia-orkestrilt ja klaverilt. Thuille: Romantiline avam. Schumann: Kontsert klaverile ja ork. a-moll. Ambrosius: VI sümfoonia (esiettek.)
23.35—1.00 öömuus. Breslaust

Praha 488,6 / 120

11.10 salongork. kontsert. Kavas: Kalser, Ježek, Leopold, Fučík jt.
12.00—12.55 heliplaate
13.10—13.20 heliplaate
13.35—14.35 ringhäälingu orkester. Kavas: Cnerubini, Strauss, Ulrich, Nedbal, Kubin jt.
14.45 ja 16.30 heliplaate
17.00—17.55 ringhäälingu orkester Kavas: Smetana, Roob, Krička jt.
18.05—19.05 instrum.-kvarteti ettek.
19.30—20.00 saksa saade
20.25—20.50 slovaki romansse klaveri saatel
21.05 laule klaveri saatel
21.30—23.00 Tšehhi filharm.-ork. kontsert. Kavas: Beethoven, Mozart, Lanner, Smetana, Strauss

Viin 517,2

Kuni kella 12.00 „Rosenhügel“, 15 kW
Kella 12.00 alates „Bisamberg“, 100 kW
12.30—12.55 ja 13.00—14.00 lõunakontsert
14.10—15.00 kuulsaid kunstnikke helipl.
16.25 noortetund. Kuulsate meistrite tantsumpositsioone klaveri ettek.
16.50—17.35 laule soprani ja barit. ettek.
20.25 nädala foljeton
20.55—22.15 tantsumuusikat
22.30 ork.-kontsert. Kavas: J. S. Bach, Telemann, Heller, Couperin
23.30 tantsumuusikat

Budapest 550,5 / 120

13.05 raadiokontsert
14.30 mustlasmuusikat
18.30—19.10 salongkapelli kontsert
19.40—20.10 raadiokontsert
20.25—21.10 heliplaate
21.50—23.15 laule ja aariaid operetest
23.05 mustlasmuusikat

Bukarest 394,2 / 16

14.15 helipl. ★ 18.00—19.00 ringh. orkester. Kavas: Rossini, Masson, Waldteufel, Puccini ★ 19.15—20.00 kontserdi järg. Kavas: Wolf-Ferrari, Joh. Strauss, Suk jt. ★ 20.20—20.45 helipl. ★ 21.00—21.50 sümfooniakontsert ★ 22.05—22.45 konts. järg.

Rooma 441,2 / 50

20.30—20.50 helipl. ★ 21.00—21.30 muusikat ★ 21.30—24.00 orkestri ja vokaalsol. kontsert. Kavas: Respighi, Puccini, Boito

Milano 331,8 / 70

18.10—18.55 kammermuus. ★ 20.30—20.50 ja 21.00—21.30 heliplaate ★ 23.00—24.00 tantsumuusikat

Pariis 1724,1 / 80

9.45 ja 14.30 helipl. ★ 22.45 Verdi ooper „Traviata“

London 261,5 / 50 Daventry 1554 / 35

14.00 orelikontsert ★ 14.30 tantsumuusikat ★ 15.15 ork.-kontsert ★ 16.00 laule sopr. ja baritoni ettek. ★ 17.00 kvintetikontsert ★ 18.00 ajav.-konts. ★ 18.30 ork.-konts. Kavas: Padilla, Tšaikovski, Grainger, Lehar, Benatzky jt. ★ 19.15—19.35 tantsumuus. ★ 23.20—23.30 helipl. ★ 23.50—0.50 kvintetikontsert ★ 0.55—2.00 tantsumuus.

Moskva Komintern 1000 / 100

5.15 Saint-Saënsi Alžiiri süit ork. ettek. ★ 7.15 helipl. ★ 8.15—9.15 ork.-kontsert ★ 10.00 Tšaikovski, Rimski-Korsakovi ja Rubinsteini helitöid soprani, vassi, baritoni ja ork. ettek. ★ 11.15 koorilaule ★ 17.15 kuni 17.30 muusikat

Moskva „Stalin“ 424,3 / 100

17.00—18.00 kontsert ★ 19.30—22.30 sümfooniakontsert ★ 22.30 helipl. Kavas: Gounod ja Meyerbeer

Laup. 30. dets.

Tallinn 298,8 / 20

17.45 reklaami ja heliplaate
18.00 välismaisi päevauudiseid
18.15 heliplaate
18.45 kodumaisi päevauudiseid
19.00 ungari mustlasmuusikat heliplaati-delt

19.30 „Päevalehe“ toimetaja E. Jalak: Nädala välispoliitiline ringvaade

20.00 ülekanne Tartust

20.05 kontsert. Juh. R. Palm. Orkester: Suppe, avam. „Ränduri siht“. Rossini, fant. oop. „Sevilla habemeajaja“. Viiulisoolisid — August Mill. Orkester: Katscher, pop. „Cocktail Wunderbaaris“. Blon, intermetso „Iluduse võit“. Joh. Strauss, valss „Laguunid“. Kalman, pop. op. „Silva“. Lincke, valss „La gran via“. Smith, marss „Lövi“. Vahepeal esitao soololaule — Felix Johanson (tenor)
21.30 vana tantsumuusikat heliplaadidelt
22.15 moodsat tantsumuusikat heliplaadidelt

Tartu 579 / 0,5

17.45 reklaami ja heliplaate
18.00 ülekanne Tallinnast
20.00 ilmateade ja ajanäitaja-õendus
20.05 ülekanne Tallinnast

Lahti 1796,4 / 54 Helsingi 368,1 / 13,2

17.00 heliplaate
18.10 intervjuu ★ 18.30 vestlus
19.15 kõne ★ 19.40 harfisosoolisid
20.05 kõne ★ 20.25 laule
20.45 kuuldemäng
21.15 ringhäälingu orkester. Merikanto: Mel. näidendist „Jaanitulel“. Ranta: Sinite mägede muusika; Kuraditants. Palmgren: Musette. Haapalainen: Rahvalaul. Klami: Pulmamars

Stokholm 435,4 / 75 Motala 1348 / 30

17.00—18.05 ajav.-muusikat. Henneberg: Pidulik marss. Sibelius: Laul. Lumbye: Krolli ballihelid. Grieg: Kolm laulu. Humperdinck: Hans ja Grete. Liljefors: Kaks laulu. Björkander: Romanss. Sjögren: Erotikon nr. 1. Abraham: Tangola „Savoy ballist“.

18.35 heliplaate

19.25—20.30 ajaviite-eeskava

21.00 vana tantsumuusikat

23.00—1.00 moodsat tantsumuusikat

Oslo 1083 / 75

14.00—15.00 helipl. ★ 17.45—18.45 orkestrikontsert. Kavas: Fučík, Jessel, Bizet jt. ★ 19.15—19.45 rahvuslikku muusikat ★ 20.30—21.00 kammermuus. ★ 21.30—2.00 jõuluball

Kallundborg 1153 / 7,5

13.00—15.00 ajav.-muusikat ★ 16.00—18.00 taani muusikat ork. ettek. ★ 21.15—21.45 muus. keelp.-ork. ettek. ★ 22.45—23.00 tšembaloosoolisid ★ 23.15—24.00 prantsuse muus. ork. ettek. ★ 24.00—1.30 moodsat tantsumuusikat

Luksemburg 1191 / 200

14.00 heliplaate ★ 14.30—15.00 tantsumuus. ★ 15.05—15.30 ork.-konts. Kavas: Offenbach, Stolz, Planquette jt. ★ 15.35—16.00 konts. järg. Kavas: Leoncavallo, Albeniz ja teised

Prantsuse eeskava

21.00 helipl. ★ 21.30—21.55 laule ★ 22.00—22.30 ork.-kontsert. Kavas: Saint-Saëns, Debussy ★ 22.35—22.45 konts. järg ★ 23.00—23.50 ajav.-muusikat ★ 24.00 ork.-kontsert. Kavas: Waldteufel, Amadei jt. ★ 0.30 tantsuplaate

Riia 525 / 15 Madona 451 / 20

7.00 läti laule
7.05 võimlemist
7.40—8.10 varane kontsert
16.00—17.00 muusikat Saksa oopereist

17.30—18.00 vanu tantse
 18.30—19.00 orelimuusikat. Kavas: Wagner-Straube, Bach jt.
 20.05—21.00 Tšaikovski balletimuusikat
 21.20—21.40 laule ja aariaid
 21.40—22.30 popul. ork.-kontsert. Kavas: Schreiner, Schmalstich
 22.30—23.00 tantsuplaate
 23.00—24.00 tantsumuusikat

Kaunas 1935 / 7

17.30—18.00 puhkp.-kontsert ★ 18.40—19.00 vokaalsoliste ★ 19.30—19.40 helipl. ★ 20.30 kuni 21.00 õhtukonts. Kavas: Helmund, Arnold, Ganne jt. ★ 21.20—21.40 vokaalsoliste ★ 22.00—22.30 tantsumuus. ★ 22.50 kuni 23.30 Mozart: Sümfoonia es-duur

Varssav 1411,8/158 Katovice 408,7/12

8.20 ja 8.40 heliplaate
 12.57 aeg, Krakovi fanfaare
 13.05—13.30 popul. muus. helipl.
 13.38—14.00 heliplaate
 16.40—16.55 heliplaate
 17.55 aldi ja viiuli ettek.
 19.20—20.00 koorikontsert
 21.00—22.00 ajaviitekants. Kavas: Sousa, Strauss, Lincke, Rubinstein, Liszt
 22.20 poola muusikat
 23.00—24.00 tantsumuusikat
 0.05—1.00 kirjanduslik kabaree

Heilsberg 276,5/60 Königsberg 217,0/5

.15 võimlemist
 7.35—9.00 varane kontsert
 9.30—10.00 võimlemist naistele
 12.30—14.00 lõunakontsert. Kavas: Bellini, Lanner, Puccini jt.
 14.05—15.30 heliplaate (Königsberg)
 17.00—18.00 pärastlõunakontsert. Kavas: Auber, Grieg, Mouton, Popy, Adam
 18.00 anekdoote
 18.30—19.00 Fr. Liszti klaveripalu
 19.05—19.15 järgmise nädala saatekava
 20.00 rahvustund. Kaks kuulsat pianisti: Frederic Lamond ja Walter Gieseking.
 Kavas: Schumann, Beethoven, Brahms
 22.10—23.00 muusikalisi kurioosumeid.
 Kaasteg.: solistid, koor ja keelp. kvartett. Kavas: R. Wagner, Maasz, Schumann, Haydn, Beethoven jt.
 23.30—1.00 tantsumuusikat

Königswusterhausen 1634,9 / 75

7.35—9.00 varane kontsert
 11.10—11.50 saksa rahvalaule helipl.
 13.05—13.55 lõunakontsert helipl.
 15.00—16.00 muus. oopereist (helipl.)
 17.00—18.00 rahvapärane konts. Leipzigit
 18.20—19.00 teemuusikat
 20.00—21.00 v. Heilsberg
 21.00 kuuldemäng
 22.00—23.00 muusikalisi kurioosumeid. Kavas: Rimski-Korsakov, Ljadov, Glasunov, Wagner, Schumann, Haydn jt.
 24.00—1.30 öömuus. Münchenist

Breslau 325 / 60 Gleivitz 253,1 / 5

7.35—8.15 heliplaate
 8.25—10.00 hommikukontsert
 13.00—14.15 lõunakontsert Leipzigit
 14.25—15.00 šrammelmuusikat
 16.30 do X-ga üle ookeani (kõne)

16.50 järgmise nädala saatekava
 17.00—18.30 rahvapärane konts. Leipzigit
 18.50—19.10 muus. kitarrile ja klaverile (ülel. Leipzigit)

20.00—21.00 v. Heilsberg
 21.10—23.00 v. Stuttgart
 23.35—2.00 öömuusikat Münchenist

Langenberg 472,4 / 60

7.05—7.30 heliplaate
 8.15—9.15 varane kontsert helipl.
 12.00—12.25 heliplaate
 13.00—14.15 ajaviitekants. Kavas: Lehar, Meyer, Mohr jt.
 17.00—17.45 orkestrikontsert
 17.45—18.15 muusikat vanadel instrumentidel
 18.15—19.00 tantsuplaate
 20.00—21.00 v. Heilsberg
 21.10—23.00 „Lumpazi vagabundus“. Lõbus muusikaline kuuldepala
 23.45 heliplaate
 24.00 muusikalisi mälestusi möödunud aastast

Stuttgart (Mühlacker) 532,9 / 100

7.05 ja 8.15—9.15 helipl. ★ 11.10—12.25 helipl. ★ 13.00—14.15 v. Langenberg ★ 14.35—15.30 helipl. ★ 16.30 tsitrimuusikat ★ 17.00—19.00 v. Langenberg ★ 20.00—21.00 v. Heilsberg ★ 21.10—23.00 „Lumpazi vagabundus“, lõbus muusikal. kuuldepala ★ 23.45 helipl. ★ 24.00—3.00 öömuusikat

München 419,9 / 100

7.45—8.15 koraal ja helipl. ★ 8.25—10.00 varane konts. Breslaust ★ 13.00—14.15 heliplaate ★ 15.35 kirev helipl. kontsert ★ 16.00 lugemistund ★ 16.20—16.40 rahvalikke laule metsosopr. ettek. ★ 17.00—18.30 videvikonts. Leipzigit ★ 18.50 muusikat kitarrile ja klaverile; ülel. Leipzigit ★ 20.00—21.00 v. Heilsberg ★ 21.10—23.00 v. Stuttgart ★ 23.35—2.00 öömuusikat

Leipzig 389,6 / 150

7.45—8.15 varast muusikat
 8.25—10.00 varane kontsert
 13.00—14.15 lõunakontsert
 14.25—15.00 šrammelmuusikat
 17.00—18.30 rahvapärane kontsert. Kavas: Boccherini, Haydn, Rameau, Kreutzer, Schubert, Mozart jt.
 18.50—19.10 muus. kitarrile ja klaverile
 19.25—19.45 Joh. Straussi valsse kahele klaverile
 20.00—21.00 v. Heilsberg
 21.10—23.00 v. Stuttgart
 23.35—2.00 öömuusikat Münchenist
 2.35—3.15 avamänge Leipzigi sümfooniaork. ettek.

Praha 488,6 / 120

11.10 popul. muusikat. Kavas: Tichy, Kašparek, Zita, Ondraček jt.
 12.00—12.55 ringhäälingu orkester
 13.10—13.20 heliplaate
 13.35—14.35 ringhäälingu orkester. Kavas: Strauss, Lehar, Mach jt.
 14. ja 16.55 heliplaate
 17.00—17.50 kontsert „Melody Boys“ ettek.

18.25 ja 18.50 heliplaate
 20.25—21.00 kontsert
 21.30—23.00 kuuldemäng
 23.15—0.30 kirev õhtu

Viin 517,2

Kuni kella 12.00 „Rosenhügel“, 15 kW
 Kella 12.00 alates „Bisamberg“, 100 kW
 12.30—12.55 talupojamuusikat šveitslast (helipl.)

13.00—14.00 ja 14.10—15.00 lõunakontsert. Kavas: Sousa, Doppler, Schubert, Lehar, Blankenburg, Ganne jt.

16.10 itaalia keelt
 16.35 kuuldemäng noortele
 17.25—18.00 meeskoori laule
 18.25—19.30 pärastl.-kontsert helipl.
 20.00—20.50 ajaviitekants. Kavas: Joh. Strauss, Bayer, Schumann, Kalman jt.
 21.05—22.45 armastus ja vihkamine Verdi muusikas. Kaasteg.: vokaalsol. ja ork.
 23.00 õhtukontsert

Budapest 550,5 / 120

13.05 raadiokontsert
 14.30 kontsertkapelli ettek.
 18.20—19.00 heliplaate
 19.40—20.30 salongkapelli ettek.
 21.50 mustlasmuusikat
 23.45 ooperiorkestri kontsert. Kavas: Cimarosa, Bizet, Grieg, Bartok, Brahms jt.

Bukarest 394,2 / 16

14.15 helipl. ★ 18.00—19.00 ja 19.15—20.00 kontsert ★ 20.20—20.45 helipl. ★ 21.00 laule bassi ettek. ★ 21.20—22.00 ja 22.15—22.45 ringhäälingu orkester. Kavas: Rust, Tšaikovski, Mascagni, Svendsen ★ 23.00 popul. ork.-kontsert

Rooma 441,2 / 50

18.10—18.55 orkestrikontsert. Kavas: Mancini, Dvorak, Doelle, Cortopassi jt. ★ 20.30—20.50 laule soprani ettek. ★ 21.50 ooperi ülekanne

Milano 331,8 / 70

18.10—18.55 kammermuus. helipl. ★ 20.30 kuni 20.50 ja 21.00—21.30 heliplaate ★ 21.40—24.00 kirev õhtu

Pariis 1724,1 / 80

9.45 helipl. ★ 11.30 kontsert ★ 14.00, 20.45 ja 21.20 helipl. ★ 22.00 laule

London 261,5 / 50 Dventry 1554 / 35

14.00 ork.-kants. ★ 14.45 tantsuplaate ★ 15.15 ork.-kontsert ★ 16.15—17.10 helipl.
 18.00—18.30 ork.-kontsert ★ 19.15—20.00 tantsumuus. ★ 20.45—21.05 viiulisoolosid ★ 23.35—0.30 puhkpill.-ork. kontsert ★ 0.35—2.00 tantsumuusikat

Moskva Komintern 1000 / 100

5.15 helipl. ★ 7.15 helipl. Kavas: Wagner, Liszt, Chopin ★ 8.15—9.15 ork.-kants. ★ 9.15 kontsert lastele ★ 10.00 tenori ja ork. ettek. ★ 12.15 Dargomõski ooper „Russalka“ ★ 21.00—22.00 õhtukontsert

Moskva „Stalin“ 424,3 / 100

11.50 sümf.-kontserdi ülekanne Suurest Teatrist ★ 17.00—18.00 ork.-kontsert ★ 19.30 ork.-kontsert ★ 22.30 helipl. Kavas: Joh. Strauss, Planquette. Kaastegavad: Caruso, orkester jt.

Ringhäälingu-saatekavade rikastamine helifilmide abil. Seda toimetatakse järjekindlalt Venemaal. Nõukogude Vene Raadiokomitee laseb valmistada oma tähtsaimate kunstnikkude ja orkestrite ettekannetest helifilme, milliseid ringhäälingu-saatejaamad siis üürivad oma saatekavade täiteks. Helifilmitakse mitte ükski muusikalisi, vaid ka sõnalisi ettekandeid — jutustusi, novelle ja nende katkeid parimate ilulugejate ettekan-del jne. Nende helifilmide kasutamine ringhäälingute-saatekavades on sunduslik.

Klassikalist kirjandust Hispaania ringhäälingus. Madridi ringhäälingu-saatejaam korraldab järjekindlalt kõigi maade klassikaliste kirjandusteoste ettekandeid.

Saksast kuuluvad ettekandmisele Goethe ja Schiller, Prantsusmaalt Molière ja Victor Hugo, Inglismaalt Shakespeari, Venest Gogoli, Tolstoi ja Turgenevi teo-sed jne.

Prantsuse kohviku- ja restoranipidajate üldstreik heliloojate vastu. Prantsuse võorastemaja- ja restoranipidajate 24. üleriiklik aastakongress otsustas lõpetada kõik muusikalised, nii orkestri- kui ka ringhäälingu-ettekanded kohvikutes ja söögimajades. „Üldstreigi“ põhjuseks on asjaolu, et Prantsuse kirjannikude ja heliloojate ühinguga pole korda läinud autoritetasu küsi-muse lahendamine niisugusel kujul, mis restoranipida-jaile oleks vastuvõetav.

Uusi saatejaamu — uusi kuulajaid

Kesknädalast, 20. detsembrist, lasti nüüd käiku **Berliini suursaatja**. Uus jaam töötab lainel 832 kHz (360,6 m), võimega 100 kW, asendades ühtlasi ka Witzlebeni saatja (töötas seni lainel 716 kHz, 419 m). **Berliin O Väike** jääb käiku vaid veel 2. jaanuarini.

Samast, kesknädalast peale, lasti jälle käiku ka **Müncheni suursaatja**, mis võimendatud nüüd samuti 100 kW-le. See jaam hakkab nüüd töötama lainel 716 kHz, 419 m, seega mitte enam lainel 563 kHz, 533 m, nagu varem.

Mühlackeri suursaatja pole küll veel täiesti valmis, kuid pühade puhul lasti erakordselt käiku 20. dets. kuni 7. jaanuarini. See jaam on samuti võimendatud 100 kW-le ja hakkab töötama lainel 563 kHz (532 m), senise 832 kHz, 361 m, asemel. 8. jaanuarist peale jaam siis esialgu jälle loobub päevasest saatet.

5 kW-le võimendatud uus **Freiburg i. B. saatejaam** hakkas töötama 20. detsembrist ühisel lainel Frankfurdigiga ja nimelt 1157 kHz (259,3 m), kusjuures ühtlasi ka vana Freiburg'i saatja (lainel 527 kHz, 569 m) jääb käiku veel kuni 14. jaanuarini.

1,5 kW-le võimendatud **Flensburgi saatja** avatakse ühel ajal uue 100-kW **Hamburgi saatjaga** 15. jaanuaril.

Saksamaa loodab uueks aastaks 5 miljonini jõuda. Saksamaa ringhäälinguabonentide arv oli 1. detsembriks juba 4.837.549, seega 202.012 võrra suurem kui kuu aega varem, s. o. 1. novembril s. a. Sihiks on veel käesoleval aastal 5 miljonit abonentide täis saada, milleks ringhäälingu juhtide, raadiotöösturite ja riigivalituse poolt tehakse praegu otsustavaid jõupingutusi. Suuresti on Saksamaal raadiovastuvõtuseadete levimiseks ja abonentide arvu kasvamiseks viimastel kuudel kaasa aidanud odavate n. n. „rahvavastuvõtjate“ turuletoimetamine riigivõimu kaastegevusel. Rahvavastuvõtjad ilmusid müügile alles augustikuul ja praegu on neist turule ilmumas juba viies 100.000-line väljaanne. Kuna rahvavastuvõtjate turulesaatmise idee kuuluvat Adolf Hitlerile, on raadiotööstus otsustanud 500.000-dama tähendatud vastuvõtjaist kinkida Adolf Hitlerile — eritunnustusena tema töö eest raadio levitamise alal Saksamaal.

Rohkem rahvamuusikat

Seoses suurte ümberkorraldustega kõigil aladel plaanitakse Saksaa raadiogi alal mitmesuguseid uuendusi. Et raadiot rahvale lähemale viia, mitte üksi ei avata uusi saatejaamu, vaid pühendatakse suurt tähelepanu saatekavagi rahvalähedamaks muutmisele. Ühe vahendina seks nähakse ka rohkem rahvapärast muusika raadio-programmidesse paigutamist.

Mis kombel viimane peaks sündima ja kuidas selleni jõuda, sellest kirjutab Saksa raadioleht „Sieben Tage“ alljärgnevalt:

„Mis südamest tuleb, läheb ka südamesse. Ja mis rahvalt tuleb, see kõneleb ka rahvale, kõvemini ja sisendavamalt kui seda suudaks teadlikum ja tahtlikum kunst. See maksab ka muusika kohta ja ükski muusikalaad pole loodud nii ringhäälingu jaoks kui rahvamuusika. Ta pole laia ülesehitusega, veel vähem omab liigse lause-tiheduse, mis — mikrofonu kaudu läkitatuna — viiks kergesti helisegadikeni. Kuna muusika on elavaim kunstiavaldus, mis inimhinge paneb võnkuma, siis peegeldab ta ka parimini ta tõelist nägu. Ja rahvalaul on võib-olla ilusaim ja truim inimese „pilt“.

Sellest hoolimata paistab ringhäälinguis teatud vastumeelsust rahvamuusika suhtes. Võib-olla kardetakse muutuda igavaks suurlinna komplitseeritud tsivilisatsiooni inimesele, kui liig ohtrasti tõtatakse rahuldama lihtsa, loomuliku inimese igatsust ehtsa ja loodusepärase järele.

Sellest hoolimata paistab ringhäälinguis teatud vastumeelsust rahvamuusika suhtes. Võib-olla kardetakse muutuda igavaks suurlinna komplitseeritud tsivilisatsiooniinimesele, kui liig ohtrasti tõtatakse rahuldama lihtsa, loomuliku

inimese igatsust ehtsa ja loodusepärase järele.

Sest ehtsad ja loodusepärased on rahvalaul ja rahvatantsud, on rahvaoperite viisid, on nood muusikateosed, mis kantuna lihtsast, tundesest meloodiast endid lasevad edasi anda raskuseta rahvamuusika-instrumentidel.

Muidugi lastakse siin-seal mängida terveid orkestreid, kandle- ja mandoliinirühmi, kuid ollakse pettunud, kui neil on auahnust ette kanda Tannhäuser-uvertüüri või mõnd Brahmsi teost, ja lepatakse, kui nad mängivad omaenda dirigendi „isiklikult komponeeritud“ marsse, valse ja fantaasiasid.

Neid rahvaorkestreid ei võeta tõsiselt, selle asemel, et neid teha uue ja uuapärase rahvakunsti väljaarendamise väljumispunktiks. Ei aita üksi, et kutsutakse neid rahvamuusikaltse juhulikeks külalissetendusiks mikrofonu ette, et siis õlgu kehitades nentida: nad on ometi vaid „dilletandid“. Nendega peaks harjutatama, tegema proove, nagu omaenda ringhäälingu-orkestriga, peaks katsuma neile anda muusikaharidust. Selle eest poleks tänulikud mitte üksi nood rahvamuusikud ise, vaid ka kuulajad.

Juba oma esimeses eos võiks rahvamuusikat edendada — kooliraadio kaudu. Seni harjutati kooles vaid koorilaulu, kuid perekonnas ja hili-semas elus leiab see vaevalt tarvitamist, sest vaevalt tuleb seal laulda neljahäälselt. Koorilaul peaks astuma tagasi ja selle asemel koolides parem antama õpetust lihtsail muusikariistul. Õpivad nüüd lapsed mängima klarnetti, flööti, löötpilli, gitarri, mandoliini, kannelt, suupilli, simlit, ongi rahvamuusika toodud perekonnisse. Laps sooviks endale jõuluks muu tühja-tähja asemel pigem muusikariista, mida ta on õppinud koolis mängima. Jõuluõhtul mängiks ta

siis oma instrumendil jõululaulu ja kogu pere laulaks kaasa.

Teine samm oleks koolilaste-orkestrite asutamine. Ühe tänava poisid-tüdrukud koguneksid kokku ja teeksid muusikat, nii nagu tulevad kokku ja teevad seda mitmesuguste seltside (tuletõrje, käsitöölise j. t.) liikmed.“

Berliini ringhääling ongi juba seadnud sisse rahvalaulu ja kodumuusika tunnid. Nüüd lei-

takse, et ta võiks astuda veel tubli sammu rahvale lähemale ja võtta kavva ka „rahvamuusika tunni“, milles siis lauldaks rahvalaule ja ühtlasi mängitaks ka kõigil rahvainstrumentidel.

Baieri ringhääling on selles juba alguse teinud: ta rahvalauluvõistlused on leidnud suurt poolehoidu. Ja need pole mitte üks rikastanud saksa lauluvara, vaid on kindlasti ergutanud kuulajaid haarama ka ise kätte simli või kandle, või harmoonika ja harrastama rahvamuusikat.“

„Hallo-mees“

Üks Vene raadio-ajakiri kirjutab:

Igasugune looming — see on mõtte teostamine.

Näitleja teostab dramaturgi mõtte, mis avatud talle režissööri poolt, muusik — komposiitori mõtte. Kunstis midagi ei tehta „üldse“, alati on siht, alati kunst lahendab mingeid küsimusi. Ja halb on kunstnik, kelle teos jätab arusaamatuse: mida sellega tahtsite öelda?

Esietendus teatris — see on sündmus, see on mingi probleemi lahendus, uus naudingupakkumine.

Raadios — on iga tund esietendus, kuid neile ei vaadata kui sündmustele, ja jäetavad nad kuulajais põgusa küsimuse: mis te sellega tahtsite öelda?

Justsama kontsertosas anti rida muusikalisi numbreid, mis vaheldusid seletustega: „kohe läheb“, või „te kuulsite“ jne.; poole tunni pärast on teine kontsert, mis kannab teist nime, ja jälle samad väikeste muudatustega numbrid.

Misjaoks on need kontserdid? Mispärast on neil eri-nimetused? Kas nad pole üksteise järg? — need on küsimused, mis kerkivad esile kuulajais?

Teater sai jagu ebatervest, n. n. „teatrist iseenda tarvis“ tendentsist. Teater püstitas loosungi: kunst massidele. Raadio aga kipub oma nägevuspiirkonnast kaotama oma algobjekti — kuulaja; loovad mõtted ei jõua meie kuulajani, nad on teada vaid autorile, nad lebavad surnud kapitalina toimetuste arhiivides.

Programm, kāva ise, on kõige mitmekesisem, massi rahvalaulust kuni temaatilise kontserdini Ravelli teostest; teatest mingisuguse asutise üle kuni rapordini lennust stratosfääri; kõned põllumajandusest, kultuurpropagandast, viimased teated, ülekanded teatrist ja kontsertsaalidest jne.

Kuidas on seejuures korraldatud diktorite töö ja milles see seisab? Kas on olemas spetsialiteet, diktori amplua?

Ei, pole olemas — kõik diktorid juhatavad sisse kõiki ettekandeid, välja arvatud avalikud kontserdid ja ülekanded, neid selgitatakse teinekord eritundjate poolt.

Kui see on kontsert, siis diktori peal, välja arvatud vastutus teksti eest, lasuvad veel organisatorlikud kohustused — leppida kokku programmi ja osaliste järjekorra üle, hoolitseda mikrofoni asetamispaiga eest j. m.

Ja diktorite määramine ülekandeile, — kui hoopis ignoreeritakse selle või teise hallomehe individualiteeti, — on täiesti mehaaniline.

Teadmatusest, mida kõneled, milleks kõneled ja kellele kõneled, sünnibki too „neutraalne“, „tambitud-igav“ diktorlik toon.

Seal ei avita valjumini või tasemini, rohkem pikkamisi või kiiremini, fraaside või numbrite vaheliste 20- või 40-sekundiliste pauside retseptid; seal taoline mehaaniline väljumine olukorrale ei päästa; peab esitama midagi radikaalsemat, peab puhuma elu surnud tekstisse, lahkama ta, ja kui diktorile iga ülekanne saab sisuliseks tervikuks, aga mitte juhuslikuks ajakatkendiks, kui talle selgub, mis, milleks ja mispärast selles programmis on nii, aga mitte teisiti, küllap tal siis leiduvad ka vajalised sõnad, mis vastavad ülekande iseloomu värvingule, siis tal kaob „diktorlik“ trafareetne toon ja ilmub vajaline hääldus vajalisel puhul.

Täiesti selge on, et praegu aset leidev diktorite mehaaniline tööjaotus on mittenormaalne, ent uut struktuuri veel pole leitud.

Kuid vahepeal nõuded, mis esildatakse diktorile, on väga vastutusrikkad. Diktor — see pole lihtsalt hääldus, mis asendab pealkirja kinos või ajalehes; diktori funktsioonid on tunduvalt laiemad — see on loov töömees, oraator, propagandist, kirjanduslik ilulugeja.

Kui teised raadio-osatäitjad — dramaatilised näitlejad, ilulugejad, lauljad, muusikud — on pärit kunsti mitmesuguseilt aladelt ja kasutavad teatris omandatud kogemusi, siis diktori töö — on spetsiifiline näht, ta on omanult raadiotele ja seepärast ta nõuab erilist tähelepanelist käsitamist.

Mis siis on tehtud seks, et luua diktorist loov töömees? Seni õieti vähimatki. Erilist dikto-reid ettevalmistavat õppeasutist praegu ei ole. Tõsi, diktorid on enamasti lõpetanud dramaa-

tilise kooli, mõned on töötanud kutselisel laval, teised — on kunstilised ilulugejad. Kuid sellest pole küllalt.

Mikrofon seab üles teisi nõudeid. See, mis kohane või isegi meeldiv lavalt või estraadilt, ei mõju veenvalt reprodutoreilt. Mikrofon — on äärmiselt tundeline aparaat. Mõõdu, maitse,

takti tunne on hädavajalisem raadios rohkem kui kuskil mujal.

Hiigelsuured ülesanded, mis seisavad raadio-asjandusel ees, terves ulatuses seavad üles raadiotöölise kaadri küsimuse. Nende seas diktorite ettevalmistus on tõsisemaid ja olulisemaid küsimusi.

Laul Sinule...

Raadio-jõulujutt

Johannes Selg

Raadioringhäälingu ooteruum. Vaibad, matt-valgus ning — vaikus. Vaid seinakell tiksus, kuid seda pole kuuldagi pikapeale.

Noor, andekas helikunstnik-laulja Eerik T. istub seal vaikes, mugavas ruumis juba ligi tunni, ootab oma etteastet. Mõtted on rahutud, katkevad ning kummalsed. Kunstnik on halvast tujus. Ta vaatleb hajameelselt mattklaaside taha varjatud elektrilampe, millistel vägisi püüab kujuneda mingi nägu, noore tüdruku nägu... Ei, ta ei kannata seda, pöörab pilgu peeglile, kuid siis teravnevad mälestused veelgi ja peegel näib nagu ütlevat: ka minu ees on tema korraldanud omi lokke.

— Oo, Virve..., sosistab noormees, kuid siis kalgustub taas nägu. Miks meenutab ta veel toda tüdrukut, teda, sõnamurdjat? Miks, kui tüdruk hülgas tema, Eeriku, armastuse ning sõpruse! Ja nüüd, neil päevil, pühitseb oma kihlusi kellegi saksa aadlikuga Berliinis. Aasta saab jõuluõhtuks... Siis oli läinud

Virve, kirikukellade helinal ning valge, pehme lume aadades. Oli kaua vaadanud järele õhe kadunud kiirrongile, mis viis Virve... Aasta möödudes oli ta lubanud tulla tagasi, lõplikult tema juurde. Ja nüüd puudus veel kaks päeva jõululaupäevast. Ta ei tule, ei tule ialgi... Olid harvenenud Virve kirjad, kuni vaikus järsku, ei vastanud enam. Ja siis, tema, Eerik, oli lugenud ajalehest teate kihluse kohta. Sellest ajast viibis ta nagu pooleldi alateadvuses, oli tuim, flegmaatiline ning rõõmutu.

Täna esineb ta ringhäälingus oma uute lauludega. Ta võttis noodid.

„Laul Sinule!...“ Veidi elu tuli kahvatusse näkku. See oli ta parim. See oli — Virve laul, selle oli loonud tüdrukule viimse meeldetuletisena. Miski pigistas rinda. Ta luges:

— Laul Sinule, ööhelgist, tähtist läbi,
mu piigale...

Laul Sinule, mu hingest helbeid kuldseid,

Sind ootava mu sooja südame —

kõik annan Sinule!...

Kell helises. Uks avaneb hääletult ning stuudio lävel seisab raadiokõneleja. — Tohin paluda!

Kuulmatuid samme vaibal, paar tervitussõna ja seisabki ta oma hea sõbra, mikrofoni, ees, mis lumivalgete kummilintide küljes rippudes nagu pilgutab talle julgustavalt silma.

Punane valgus lööb hõõguma, mikrofon ootab. Saatja klaveril, noor, kahvatu daam, vajutab alla klahvi. Kostub kaebav, värisev heli, mis hajub järgmisel hetkel heleda ning kõrge mõjul. Ja siis Eerik laulab. See läheb kergesti — kuni teoseni „Laul Sinule“. Ta tunneb, et süda vasardab, meelegohad tukslevad ning kõrvade trumminahkadele surub soontes kohisev veri. Vaevu suudab ta püsida paigal. Miks? küsib eneselt — ja teab järgmisel hetkel: võib olla, et kuuleb teda Virve... Raadiokõneleja ütleb mikrofoni paar sõna, ta ei kuule neid. Talle antakse märku algamiseks — ah jaa, klaver alustabki. Ta laulab nüüd. Laulab kui meeletu, tunneb end tormavat läbi helide, tunneb end lendamas läbi ruumi. See pole enam laul, see on tunne ise, vabanenud, jõuline, mässav tunne. Sõnad lõpevad, ta tahab veel öelda midagi — ja nagu ammuõpitud laulab ta samal hetkel keelele tulnud salmi:

— All tähtisära lõpmatu, all sõela, reha,

hing üksik igatseb Su hinge.

Mul kingiks vaid: Laul Sinule —

mu Vir-ve-le...

Ta avab laud, on laulnud kinnisilmi. Laubal säravad hipipisarad. Saatjanna piilub teda aukartlikult aiva.

— Bravoo! hüüab raadiokõneleja. Kui teie alati nii hästi laulate, siis — ja ta teeb liigutuse, mis tähendab kogu maailma süllövõttu...

Helivõnked aga muutuvad kõrgesagedusvooluks ning lainetavad välja peenelt antenniraadilt kaugele, kaugele — üle maade ning merede...

* * *

Uuendage aegsasti

ajakiri

„Raadio“

tellimine

1934.

A A S T A K S.

Tellimisi võtavad vastu
kõik postiasutised.

Tellijad, kes tasuvad
korraga terve aasta telli-
misraha Kr. 4.50, saavad

tasuta kõik

ajakirja väljaandel ilmu-
vad montaashplaanid jne.

Tellimishind:

12 kuud	Kr. 4.50
6 „	„ 2.40
3 „	„ 1.20

Talitus:

Tallinn, Narva m. 27.

Mugav, väike salong mandrimetropolis, Berliinis. Mahe valgus kumab toas ja valjuhääldajast kostab tassist, paitav-uinutavat muusikat. Öhtut veedavad kolm inimest: Virve, tema peigmees, noor Saksa ohvitser — ja Virve ema. Virve on juba pruut, ta sõrmes sädeleb kitsas kuldvõru. Ent õnnelik pruut on täna siiski rahutu, ta ei tea isegi, miks. Tahaks nagu minna kuskile, kaugele; kellegi juurde... Kuid, kelle juurde? Eks tal ole ju siin peigmees, leitnant, kes armastab ning hellitab teda, täidab ta vähimadki soovid. Ja üks temagi armastab teda — väga. Väga, kordab eneses pooleldi trotslikult, kuid süda on rahutu siiski...

Valjuhääldajas lõpeb muusika, järgnevad börsiteated — viimased. Virve ei talu neid, ta tahab muusikat, laulu, midagi, mis lahutab meelt. Peened sõrmed haaravad häälestusnupu, oo kui ilusasti särab kihlasõrmus!

Berliin, Kaunas, Leningrad, Moskva, Oslo, Pariis — pöörduvad jaamade nimed klaasi all. Ja siis kerkib esile Tallinn. Ta võpatub veidi. Kodumaa! Kunas oli ta viimati kodumaal? Jumal, kui palju oli juhtunud vahepeal... Meelsasti kuulatab veidi Tallinnat, vana, armsat Tallinnat, kui seal on midagi — huvitavat. Kuid Tallinn on vaikne, vaid metronoom tiksus monotoon-selt. Käsi läheneb uuesti häälestajale, ent samal hetkel kostub valjuhääldajast: — Lõpuks, peale väikest vaheaega hr. Eerik T. kannab ette oma uue teose: **Laul Sinule!**

Ema on väljunud vahepeal veidiks ajaks. Leitnant istub ta kõrval, käsi ümber ta piha. Laul algab. Virve võpatub, taas meenub kõik olnud teravasti ning selgesti, astub ta mällu mees, kelle pidi unustama ammu. Virve tahab pöörata skaalat, tahab lülida välja jaama,

kuid ei suuda. Käsi vajub tagasi. Ta kuulatab väri-sedes, jõuetuna ning alistununa, silmad pärani, kuni saabub lõpp.

— All tähtisära lõpmatu, all sõela, reha hing üksik igatseb Su hinge.

Mul kingiks vaid: Laul Sinule — mu Vir-ve-le...

See pole laul, see on võimas jõud, nagu veekoskede langus või merelainete mühin. See purustab, kutsub ning hüüab — ja lõpeb siis valusa le-ga, mis veel kaua väriseb õhus...

Miski kopsatub. See on vaibale langenud kihla-sõrmus, Virve sõrmi ei ehi enam kuld. — — —

Tallinn teatab päevauudiseid. Kuid väikeses sa-longis Berliinis pole tal enam kuulajaid. Seal on reben-enud midagi, — loor neiu silmilt. Kesköine kiirrong, mis sõidab põhja, toob enesega kaasa Virve...

* * *

On taas jõuluõhtu. Läbi langeva lume liiguvad kodu poole kaks õnnelikku, nende tee möödub raadio-jaamast. Hämaruses sirutuvad taeva poole tummad, kõrged antennimastid.

— Kuhu sa lähed, Virve? küsis Eerik, nähes tüd-rukut pöörduvat teelt.

— Tahan, kogeleb see, tahan paitada antenni-masti... veidi.

Õo on tulvil õnnest!

Väljaandja: Uleriikline Eesti Raadioühing
Vastutav toimetaja: Dr. H. Mäe

UDIS! UDIS!

S × K TARTU

Kuiv (kontakt) aladaja
Mitte vask oksütüd. Pea piiramata elueaga ja mitte rikkiminev

Raadio akku laadimiseks kuni 2,5 amp. Alaldaja iisehitamiseks alaldaja süsteemid (patronid) 1—25 amp., tarviliste juhatustega. Auto-akk. laadimiseks, nikeldamiseks, hõbetamiseks jne. kuni 25 amp.

Järelepärimistega pöörduda:

Tartu, Tiigi tän. 65, ins. V. Sander
Kodumaa töö! Kodumaa töö!

Kummitemplite ja graveerimise tööstus

„PERFEKT“

Omanik P. BLAUFELDT.

TALLINN, Nunne t. 8
KONETRAAT
437-16

Kaubamaja **JOH. KÄRM**

Kopli t. 2

Odavaim ostukoht

Müük suurel ja väikesel arvil: igasugu koloniaalkaup: nisupüüli, rukkijahu, sepikujahu, odratangu, odrajahu, kaeru jne.

Samuti ostan eelpooltähendatud kaupu suurel arvil.

Peale selle on saadaval kõik tubakasaadused ja maiustused.

Pudukauplus C. Pilt

Vene turg 3

Soovitab hooajaks suures valikus villaseid, puuvillaseid ja siidseid sukki, sokke, kindaid, kaelsalle, meeste- ja naisterahva trikoopesu, vihmarvarje ja muud pudukaupa

Soodsad hinnad

Raadiokliinik Tallinnas, Kullasepa t. 8

soovitab eelolevaiks pühiks väga odavasti mitmesuguseid patareid- ja võrguvoolu raadioaparaate. Isehitajatele odavaim üksikosade ostukoht, Raadio ja grammof. parandused tehakse kiiresti ja korralikult. Akude täitmine ja peatelef. magneetimine.

Raadioakude laadimist, uute plaatide sissepanemist, parandusi ja igasuguseid elektrivalgustustöid tehakse

Shubbe tän. 7

Uutesse ruumidesse asumise puhul 35% hinnaalandusega.

Austusega Ernst Windt.